

Partimotion

Motion till riksdagen: 2014/15:3092

av Emma Henriksson m.fl. (KD)

med anledning av prop. 2014/15:100 2015 års ekonomiska
vårproposition

Innehåll

Förslag till riksdagsbeslut	3
1. Ett bra Sverige som kan bli ännu bättre	3
2. Utsikter för svensk ekonomi	4
2.1 Global återhämtning i sikte	4
2.2 Goda utsikter för Sverige, om än dämpade av regeringens ekonomiska politik	5
2.3 Osäkerheter i regeringens prognos	8
3. Regeringens ekonomiska politik	10
3.1 Risker för svensk ekonomi och statsfinanser	10
3.2 Politik som riskerar att slå mot jobbtillväxten och efterfrågan i svensk ekonomi	12
3.3 Reformerna för ökad konkurrenskraft fortsatt frånvarande i regeringens politik	14
4. Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken	15
4.1 Fortsatt ansvar för svensk ekonomi	15
4.2 Utgiftstakets nivåer 2015–2019	19
4.3 Fortsatt hög reformtakt för att värna Sveriges ekonomi	19
4.4 Förbättra drivkrafter för arbete och motverka utanförskapet för att nå full sysselsättning	20
4.5 Stärkt konkurrenskraft och hållbara tillväxtförutsättningar	21
4.6 Säkra välfärdens kärnverksamheter	23
5. Kristdemokraternas utgångspunkter	23
6. Prioriteringar i den ekonomiska politiken	24
6.1 En familjepolitik för ökad trygghet och frihet	28
6.2 En bättre psykisk hälsa	30
6.3 Värdighet i äldreomsorgen	30
6.4 Valfrihet ökar välbefinnandet	32
6.5 En skola för kunskap och bildning	34
6.6 Höj reformtakten för fler bostäder	34
6.7 Jobben skapas av företag	35
6.8 En trygg ekonomi för äldre	36
6.9 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och arbetslöshet	37
6.10 Goda kommunikationer i hela landet	37
6.11 En hållbar och konkurrenskraftig energiförsörjning	38
6.12 En hållbar miljö- och klimatpolitik	39

6.13	Ett stärkt jordbruk gynnar landsbygden	39
6.14	En politik som stödjer, inte styr, kulturen	40
6.15	Fler förbättringar av rättspolitik	41
6.16	Ett stärkt försvar i en osäker tid	42
6.17	Sammanhållning över gränserna	43
7.	Reformer för bättre integration	44
7.1	Lägre bidrag och ett nytt etableringsavdrag	44
7.2	Tillfälliga uppehållstillstånd de tre första åren	45
7.3	Kortare väntetider med så kallade säkra länder	45
7.4	Ta bort dagersättningen för eget boende	46
7.5	Bekämpa bostadsbristen för asylsökande och nyanlända	46
7.6	Kollektivtrafik för fungerande arbetsmarknad	46
8.	Århundradets sjukvårdsreform	47
8.1	Oacceptabla skillnader	47
8.2	Geografiska och medicin-tekniska aspekter	48
8.3	Stärk patientens ställning	49
8.4	Staten måste ta ansvar för sjukhusvården	50
9.	Fler jobb för dem som står längst från arbetsmarknaden	51
9.1	Krafttag krävs för att bryta utanförskapet	51
9.2	Regeringens jobbfientliga politik	52
9.3	Stärk tjänstesektorn – utveckla RUT	53
9.4	Inför nystartsavdrag – förstärkt jobbskatteavdrag för långtidsarbetslösa	54

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

1. Ett bra Sverige som kan bli ännu bättre

Efter åtta år av aktiv reformpolitik lämnar Alliansen över ett Sverige som är på rätt väg. Vår ekonomi är bland de starkaste i Europa. Sverige har haft högst tillväxt bland jämförbara EU-länder sedan 2006 samtidigt som de disponibla inkomsterna har ökat. Det lönar sig bättre att arbeta, och jobben har blivit fler. I dag har Sverige högre arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad än nästan något annat land i EU.

Sverige präglas av en tätare sammanhållning och större jämställdhet än nästan alla andra europeiska länder. Långtidsarbetslösheten är bland de lägsta i EU. Fattigdomen har minskat och andelen barn som lever med låg materiell standard har halverats sedan 2006. Lönegapet, även det oförklarade, mellan män och kvinnor har minskat sedan 2006. Sverige har aldrig förr investerat så mycket i välfärdstjänster som skola, sjukvård och äldreomsorg. Resurserna till skola, sjukvård och omsorg har ökat per invånare och i fasta priser sedan 2006 och resurserna per elev har ökat från 2006 till 2012, i alla skolformer och i fasta priser.

Men stora utmaningar ligger fortsatt framför oss. Vår konkurrenskraft utmanas när andra länder, däribland framväxande ekonomier, utvecklas allt snabbare. Trösklarna till

arbetsmarknaden är för höga och stänger ute många grupper, däribland ungdomar och nyanlända. Valfärden måste hantera en åldrande befolkning, ojämlik vård och förbättra resultaten i skolan. Och klimatutmaningen kräver att vi lyckas förena en ökad tillväxt med minskade utsläpp.

Alliansen har en väg framåt för Sverige. Vi vill fortsätta att ta ansvar för den ekonomiska politiken och lägga förslag för att nå Alliansens jobbmål om att över fem miljoner ska ha ett jobb att gå till 2020. Fler jobb är grunden för att vår ekonomi ska fortsätta växa och för att vi fortsatt ska ha en hög kvalitet i valfärden. Vi kommer att prioritera viktiga investeringar för att stärka svensk konkurrenskraft, med mer kunskap i skolan och bättre och utbyggd infrastruktur för att fortsätta att knyta ihop hela vårt land. Och vi kommer att värna och utveckla valfärdens kärnverksamheter för att möta de krav på tillgänglighet och kvalitet som alla svenskar kan förvänta sig av våra gemensamma välfärd. Då krävs en ansvarsfull politik.

Kristdemokraterna tar fram prioriteringar inför budgetåret 2016 med utgångspunkt i alliansgemensamma riktlinjer för den ekonomiska politiken. Vi kommer att prioritera satsningar som förbättrar integrationen, ökar möjligheterna för människor att gå från utanförskap till arbete och reformer som möter problemen med ojämlik vård.

För att förbättra integrationen lämnar vi förslag som gör det möjligt för fler nyanlända att få arbete, som förbättrar situationen på bostadsmarknaden, som gör mottagandet bättre och som långsiktigt gör integrationspolitiken effektivare. Vi föreslår också reformer som sänker trösklarna för dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden för att komma i arbete. Det handlar om förstärkt jobbskatteavdrag för långtidsarbetslösa som kommer i arbete, utvidgning av RUT-tjänster och en satsning på matchningsanställningar.

Vidare föreslår vi att staten tar ansvar för sjukhusvården för att skapa en mer jämlik vård. Vi vill också på olika sätt stärka barns och ungas uppväxtvillkor. Därför är det viktigt med en ekonomisk familjepolitik som stöttar föräldrarna i deras viktiga uppgift. Det är också viktigt att det görs satsningar för att minska den psykiska ohälsan och att förbättra den svenska skolans kvalitet och studieresultaten.

2. Utsikter för svensk ekonomi

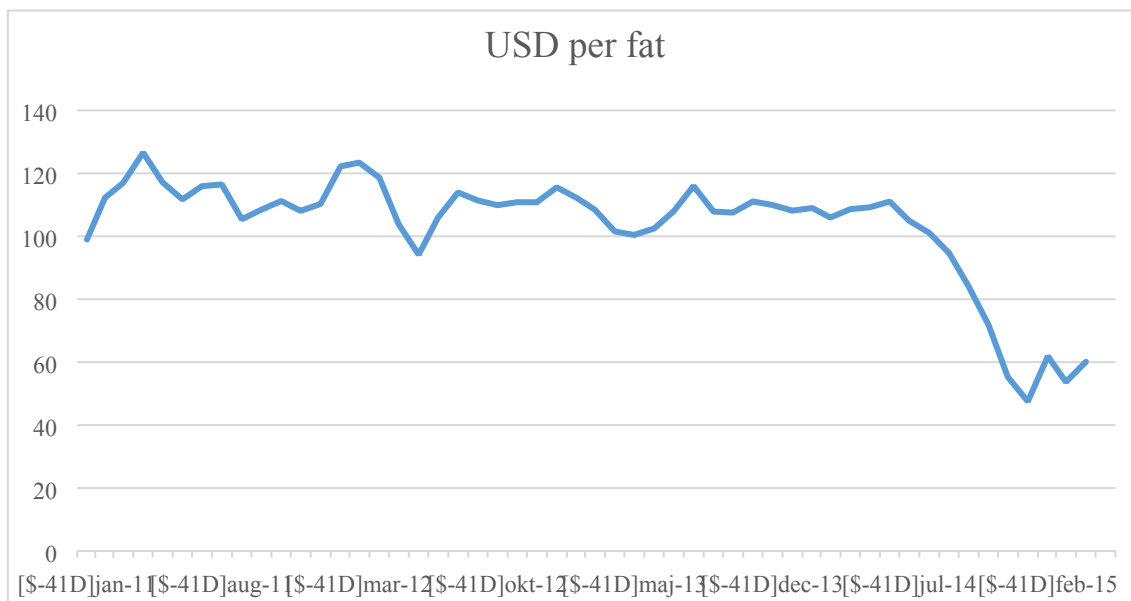
Med allt bättre utsikter för världsekonomin och en fortsatt stark inhemsk konsumtion tar tillväxten fart i svensk ekonomi. Dagens goda förutsättningar är ett resultat av åtta års ansvarsfull ekonomisk politik under Alliansen. Stora omläggningar av sysselsättnings-, socialförsäkrings- och utbildningspolitiken har byggt vidare på de för Sverige viktiga strukturreformer som gjordes under 1990-talet.

De prognoser som presenteras i regeringens vårproposition visar på en positiv utveckling av svensk ekonomi. Vi konstaterar samtidigt att tillväxten på sikt kommer att dämpas av den inriktning regeringen har valt för sin ekonomiska politik i sin vårproposition och de förslag som läggs i vårändringsbudgeten.

2.1 Global återhämtning i sikte

Efter en lång och djup internationell lågkonjunktur ser vi nu en allt tydligare global konjunkturåterhämtning. Det låga oljepriset kombinerat med en ökad efterfrågan från USA och expansiv penningpolitik i Europa skapar förutsättningar för förbättrade utsikter för världsekonomin. USA agerar draglok i återhämtningen där utvecklingen på arbetsmarknaden är fortsatt stark och investeringarna ökar. Euroområdet expansiva penningpolitik leder till en svagare växelkurs för euron och en uppgång i hushållens och industrins förtroende för den ekonomiska utvecklingen i Europa. Efter en period där svensk BNP-tillväxt främst drivits av inhemsk konsumtion är det centralt att Sverige nu förmår kapitalisera på återhämtningen som sker i vår omvärld, och att vi värnar konkurrenskraften i vår exportindustri.

Figur 1. Fallande oljepriser. Brent råolja pris januari 2011–mars 2015, dollar per fat

Källa: US Department of Energy

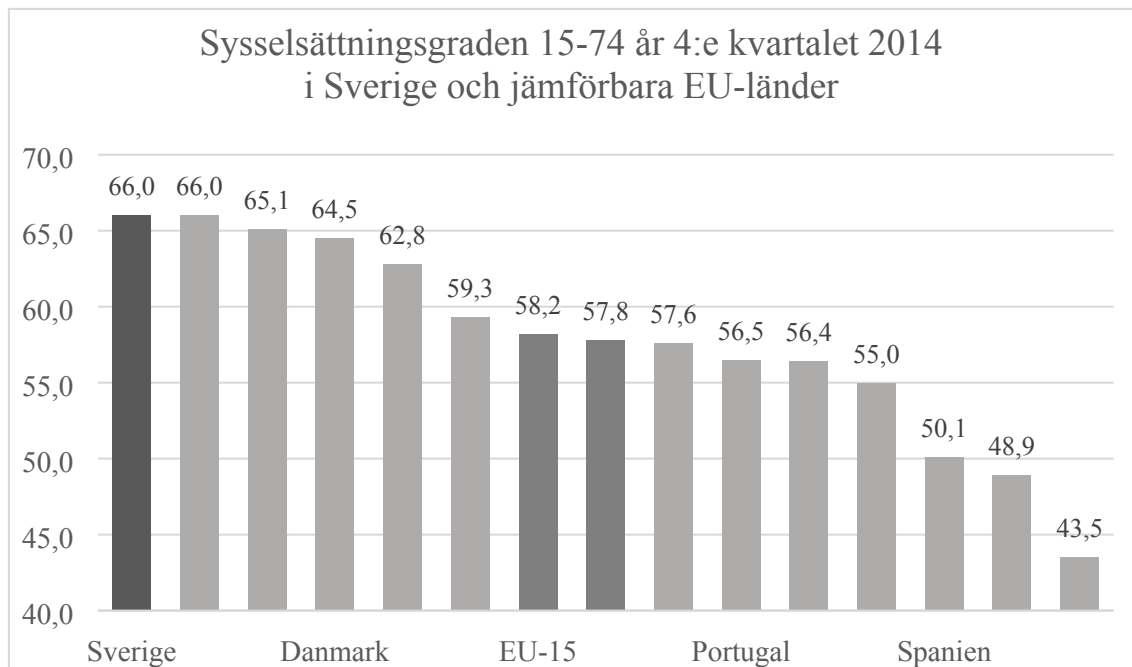
2.2 Goda utsikter för Sverige, om än dämpade av regeringens ekonomiska politik

Svensk ekonomi har sedan finanskrisen inleddes 2008 befunnit sig i en utdragen lågkonjunktur. Trots detta har Sverige utvecklats förhållandevis starkt jämfört med vår omvärld. Tillväxten i BNP och sysselsättning har varit positiv och utvecklats bättre än många jämförbara länder. Arbetskraftsdeltagandet har upprätthållits under

lågkonjunkturen och är nu högre än under högkonjunkturåren 2001 och 2007.

Hushållens disponibla inkomst har också ökat betydligt, med upprätthållen inhemsk konsumtion som följd.

Figur 2. Sysselsättningsgrad 15–74 år i jämförbara EU-länder för fjärde kvartalet 2014. Procent.

Källa: Eurostat

Dagens goda förutsättningar är ett resultat av den ansvarsfulla finanspolitik som förts av Alliansen under de senaste två mandatperioderna. Långsiktiga reformer för jobb, företagande, tillväxt, välfärd och sammanhållning har gett stöd åt tillväxt och sysselsättning under åtta år, samtidigt som hållbara offentliga finanser har värnats.

Figur 3. Effekter av alliansregeringens reformer på lång sikt

Reformer	Årsarbetskraft	Sysselsatta	BNP
Utbedsreformer			
Jobbskatteavdrag	137 000	120 000	2,5
Förhöjt jobbskatteavdrag äldre	6 000	10 000	0,1
Skiktgräns	6 000	0	0,1
Arbetslöshetsförsäkring	40 000	45 000	0,7
Sjukförsäkring	20 000	17 000	0,4
Efterfrågereformer			
Arbetsmarknadspolitik	11 000	14 000	0,2
HUS-avdraget	27 000	25 000	0,4

Sänkta socialavgifter	18 000	21 000	0,3
Sänkt tjänstemoms	6 000	4 000	0,1
Övrigt			
Höjt bostadsbidrag	-2 000	-2 000	0,0
Summa strukturreformer	267 000	254 000	4,8

Not: Årsarbetskraft: Antal arbetade timmar omräknat till årsarbetskrafter. En årsarbetskraft motsvarar 1 800 timmar. Sysselsatta: Antal personer i åldersgruppen 15–74 år. BNP: Förändring i procentenheter.

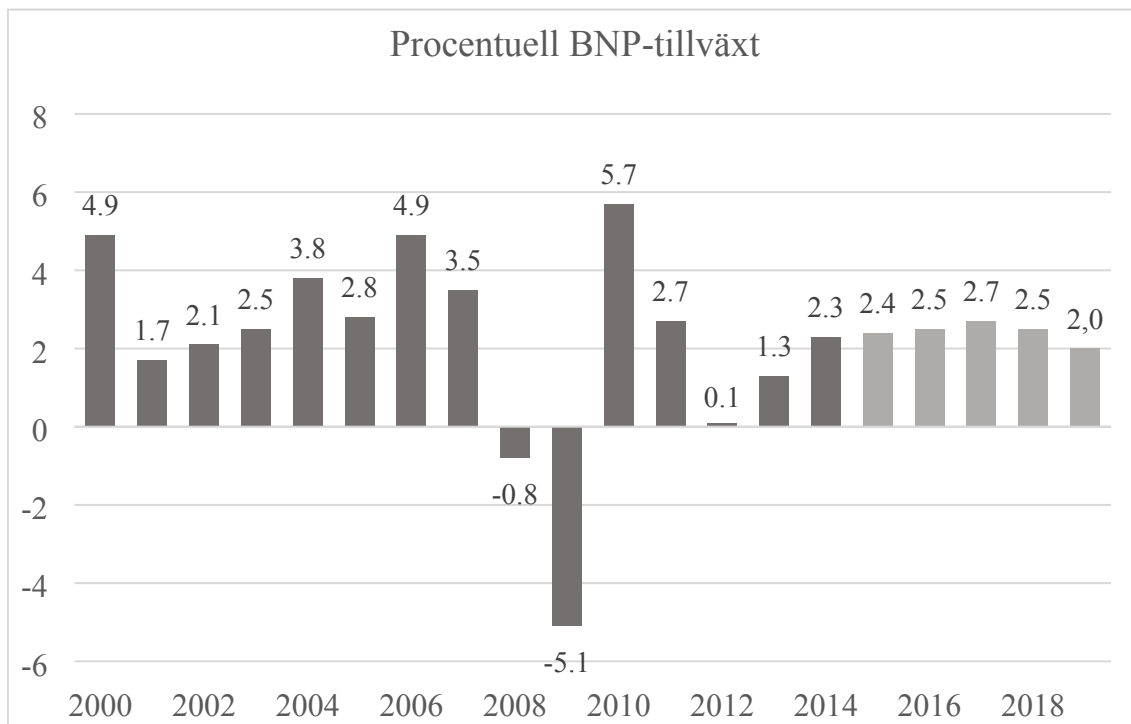
Källa: Bilaga 4, 2014 års ekonomiska vårproposition

Som ett svar på en fortsatt låg inflation och låga inflationsförväntningar har svensk penningpolitik varit kraftigt expansiv under det senaste året. En expansiv penningpolitik med låga eller negativa räntenivåer förväntas nu ligga fast under de kommande åren, vilket bland annat gör att kronan förblir relativt svag och att efterfrågan stärks.

En under många år väl avvägd finanspolitik och en penningpolitik som nu är påtagligt expansiv, kombinerat med tecken på global återhämtning och en relativt svag kronkurs, stärker utsikterna för svensk ekonomi och sysselsättning. Mot slutet av 2014 steg aktiviteten i svensk ekonomi, och BNP-tillväxten på helårsbasis nådde 2,3 procent. Konjunkturindikatorerna visar på en positiv syn på svensk ekonomi inom både byggindustrin, tillverkningsindustrin, de privata tjänstenäringarna och detaljhandeln. BNP väntas nu öka snabbare efter flera år av låg tillväxt, och resursutnyttjandet stiger. Utvecklingen drivs av ökad export som stimuleras av den försvagade kronan. Samtidigt driver hushållens efterfrågan fortsatt på återhämtningen. Hushållens ökade disponibla inkomst, låga räntor och en relativt hög befolkningstillväxt leder till ökad efterfrågan hos hushållen och offentlig sektor.

Indikatorer och utfall för arbetsmarknaden pekar också på att sysselsättningen fortsätter att öka. Anställningsplanerna och antalet nyanmälda lediga platser är på en hög nivå.

Figur 4. Historisk procentuell BNP-tillväxt och prognos från Finansdepartementet. Procent.

Källa: Regeringens vårproposition 2015 och Konjunkturinstitutet

Samtidigt förväntas regeringens åtgärder verka i motsatt riktning: kombinationen av höjd skatt på arbete och ändrad inriktning på arbetsmarknadspolitiken bedöms enligt Konjunkturinstitutet försvaga återhämtningen på arbetsmarknaden. Konjunkturinstitutet bedömer att förändringar inom a-kassan, omläggningar inom arbetsmarknadspolitiken samt högre anställningskostnader för unga och äldre gör att färre står till arbetsmarknadens förfogande och höjer jämviktsarbetslösheten. En utveckling i denna riktning, med försämringar av förutsättningarna för jobb och ekonomisk tillväxt, är oroväckande.

2.3 Osäkerheter i regeringens prognos

Regeringens prognos för svensk ekonomi är försiktig jämfört med andra prognosmakare. Resursutnyttjandet i ekonomin bedöms öka långsamt, och vara i balans först 2019. Statliga Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket räknar med en påtagligt snabbare tillväxt i efterfrågan. Därför finns i regeringens prognos både betydande möjligheter till en starkare utveckling av ekonomin, med en snabbare ökning av resursutnyttjandet som följd, och fortsatta nedåtrisker om vi ser en svagare omvärldsutveckling. Det är därför viktigt att politiken både värnar den efterfrågeuppgång vi nu ser och säkerställer att de tillgängliga resurserna i ekonomin inte begränsas i det fall resursutnyttjandet ökar snabbare än förväntat.

Regeringen gör en mer pessimistisk bedömning av den ekonomiska utvecklingen 2015 och 2016 än till exempel Konjunkturinstitutet. Både investeringar och export

kommer enligt Konjunkturinstitutets bedömning att växa avsevärt snabbare i år än vad de gör i regeringens prognos. I det fall vi ser en snabbare uppgång i ekonomin än regeringen väntar sig är det viktigt att den ekonomiska politiken stöttar arbetsutbudet och de tillgängliga resurserna i ekonomin. Under Alliansens två mandatperioder genomfördes reformer som ökade arbetskraftsutbudet och minskade jämviktsarbetslösheten, med stigande tillgängliga resurser i ekonomin som följd. Med nuvarande politik finns risk för att utvecklingen går i motsatt riktning. Konjunkturinstitutet bedömer till exempel att de relativt stora förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen kommer att öka jämviktsarbetslösheten. Med mindre tillgängliga resurser i ekonomin räknar både Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket med att resursutnyttjandet är i balans redan 2016. En upprevidering av arbetslösheten kan därför vara påkallad mot bakgrund av regeringens skattehöjningar och reformer av arbetslöshets- och sjukförsäkringarna.

Samtidigt föreligger fortsatt nedåtrisker i ekonomin. Ett antal risker är förknippade med utvecklingen av inhemska svenska förhållanden. Hushållens konsumtion bedöms stå för en större del av BNP-tillväxten, jämfört med i tidigare konjunkturuppgångar. Regeringens skattehöjningar på jobb och arbetsinkomster samt osäkerheten kring en rad viktiga politiska beslut gör att hushållens optimism riskerar att dämpas. Det kan leda till lägre konsumtion än vad regeringen prognostiserar. Vi ser redan spår av en sådan utveckling i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Hushållens förväntningar på tolv månaders sikt för den egna ekonomin, och för den svenska ekonomin som helhet, är betydligt mer pessimistiska sedan den nya regeringen tillträdde, trots att hushållen har en relativt positiv bild på sin nuvarande situation.

Även företagens investeringsvilja kan dämpas av ökad osäkerhet som regeringen skapar kring vissa politiska beslut, exempelvis skattenivåer, energiförsörjning och infrastruktur. Att det blir dyrare att anställa unga och äldre slår mot sysselsättningen för dessa grupper och försämrar förutsättningarna för företagen. Färre jobb riskerar också att leda till minskad konsumtion. Sammantaget riskerar dessa faktorer att påverka tillväxt, sysselsättning och offentliga finanser negativt i större utsträckning än vad regeringen väntar sig.

På längre sikt utgör bostadsprisernas utveckling och hushållens jämförelsevis höga skuldsättning en risk. Bostadspriserna och hushållens skuldsättning har ökat kraftigt sedan mitten av 1990- talet och är nu på mycket höga nivåer både i ett historiskt och internationellt perspektiv.

Vid ett kraftigt prisfall kan hushållen tvingas amortera på sina lån i snabbare takt, med negativa konsekvenser för konsumtion, tillväxt och sysselsättning som följd.

Risker finns också vad gäller utvecklingen i omvärlden. Det geopolitiska läget är fortsatt oroligt. Flera väpnade konflikter skapar stort humanitärt lidande och driver människor på flykt. Krisen i Ukraina och de sanktioner som införts av såväl EU som Ryssland kan leda till att framtidstron bland europeiska företag påverkas negativt. Konjunkturåterhämtningen i euroområdet är också fortsatt osäker. Läget har förbättrats men riskerna kvarstår, och särskilt om stödet för krispolitiken vacklar kan krishanteringen och reformpolitiken försvåras. Nya risker har uppstått kring Greklands förmåga att sanera sina statsfinanser och stanna i euroområdet. Flera tillväxtmarknader, främst Kina och Brasilien, har sett en snabbt inbromsande tillväxt. En global risk är också att den mycket expansiva penningpolitiken med låga räntenivåer som bedrivs av centralbanker runtom i världen kan leda till en ökad efterfrågan på, och övervärdering av, riskfyllda tillgångar, som i sin tur gör det finansiella systemet känsligt för störningar.

3. Regeringens ekonomiska politik

Regeringens ekonomiska politik har slagit in på en väg som är oroande för Sverige, och som riskerar att bromsa den ekonomiska återhämtning vi nu ser. Förslag som hotar jobbtillväxt och konkurrenskraft, och som påverkar enskilda hushålls ekonomi negativt, är dominerande i regeringens politik.

3.1 Risker för svensk ekonomi och statsfinanser

Sverige har under många år haft en bred politisk samsyn kring de finanspolitiska spelregler som ska gälla för den ekonomiska politiken. Denna samsyn grundar sig i erfarenheterna från den finanskris som slog till på 1990-talet, då Sveriges ekonomi saknade motståndskraft. Då uppbyggda säkerhetsmarginaler saknades tvingades både den borgerliga och därefter den socialdemokratiska regeringen att svara med åtstramningar, krispaket och budgetsaneringar. Det finanspolitiska ramverket med överskottsmål, utgiftstak, kommunalt balanskrav och en sammanhållen budgetprocess infördes efter krisen för att säkerställa att finanspolitiken framöver skulle vara långsiktigt hållbar. I och med 2008 års finanskris kom det finanspolitiska ramverkets effektivitet att prövas. Det visar sig ha tjänat Sverige väl. Starka statsfinanser, säkrade trygghetssystem och resurser till välfärden bidrog till att investeringsklimatet stärktes och inhemsk konsumtion kunde stöttas under nedgången. Hållbara offentliga finanser är en av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar. Den breda uppslutningen bakom ramverket har varit en styrka för Sverige. Vi ser därför med oro på det ensidiga och förhastade sätt på vilket regeringen försökt överge det nuvarande överskottsmålet för det finansiella sparandet.

Alliansregeringen sökte samförstånd och kunde 2011 tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet enas om tydliga principer för det finanspolitiska ramverket. Enigheten bekräftades 2014 då samma partier enades om att stärka uppföljningen av överskottsmålet. I och med regeringsskiftet, och regeringens agerande vad gäller överskottsmålet, är det dock inte längre säkert att denna princip om samförstånd gäller, vilket är oroande för svensk ekonomi och svenska statsfinanser.

Den välskötta svenska ekonomin och den relativt låga statsskulden, i kombination med den långa tidsperiod som nuvarande ramverk gällt, skapar förutsättningar för att utvärdera nuvarande ramverk inklusive överskottsmålet utifrån gällande förutsättningar. I en sådan analys är dock historiska och framtida risker centrala: finanskrisen lärde oss att skuldnivåerna kan ändras snabbt om säkerhetsmarginalerna inte är tillräckliga. Under krisåren ökade skuldnivåerna för jämförbara EU-länder i genomsnitt med cirka 30 procent av BNP. De höga skuldnivåerna medför att dessa länder har uttömt sina möjligheter att stimulera ekonomin när nästa kris slår till. I ett sådant scenario är följderna oftast svårast för de mest utsatta, som drabbas mest av budgetnedskärningar i välfärdssystemen. Det ger starkt stöd till idén om att bygga upp motståndskraft i bättre tider för att kunna stå emot ekonomisk oro i sämre tider.

Att överväga att lägga om nuvarande ramverk kräver följaktligen både djup analys och bred enighet. Riksdagen har därför fattat beslut om att en brett parlamentariskt förankrad utredning ska föregå eventuella framtida beslut om revidering av det finanspolitiska ramverket. En sådan utredning bör få uppdraget att genomföra en noggrann genomlysning av vilka effekter ramverket och själva överskottsmålet har haft på den svenska ekonomins utveckling och Sveriges förmåga att nå EU:s gemensamma mål. Särskild tonvikt ska läggas vid möjligheterna att säkerställa finanspolitisk stabilitet och klara av kommande kriser.

Samtidigt som regeringens hantering av överskottsmålet hotar trovärdigheten i den ekonomiska politiken vill regeringen också nedmontera de centrala strukturreformer som genomfördes inom sjukförsäkringen under 2006 och 2007. Sedan 2006 har utanförskapet minskat med närmare 200 000 personer. På senare år har vi dock sett en oroande ökning av ohälsotalen, med kraftigt stigande kostnader för sjukförsäkringssystemet som följd. Att lägga om sjukförsäkringsreglerna utan att komma till rätta med det underliggande samhällsproblemet med stigande ohälsa riskerar att pressa in människor i utanförskap. Samtidigt kommer det betydande kostnadstryck som vi redan ser inom systemet att förstärkas ytterligare. Då regeringens åtgärder inte hanterar grundorsakerna till ohälsan riskerar den positiva utveckling som vi sett vad gäller minskat utanförskap att brytas. Om detta sker ser vi hur de ökade kostnaderna

som följer i utanförskapets spår riskerar att tränga undan resurser som hade behövts för att stärka välfärden eller bygga upp motståndskraft inför nästa kris.

De skatteförslag som regeringen gått fram med i budgetpropositionen för 2015, och som i vårpropositionen fortsatt beskrivs som prioriteringar framåt (Sid 40 i Vårpropositionen: ”Regeringens skattepolitiska prioriteringar från budgetpropositionen för 2015 kvarstår.”), riskerar dessutom att leda till lägre inkomstförstärkningar än vad som förväntas. Konjunkturinstitutet skriver bland annat att ”promemorian överskattar förstärkningen av de offentliga finanserna på grund av avtrappat jobbskatteavdrag och begränsad uppräkningsgräns för statlig inkomstskatt. Detta eftersom regelförändringarna kan ge upphov till lägre beskattningsbara arbetsinkomster än vid oförändrade regler.” Sammantaget är risken övervägande att de skattehöjningar regeringen avser genomföra kommer att leda till att intäkterna blir lägre än väntat. Detta medför att de utgiftsökningar som avses finansieras via skatteförslagen underfinansieras över tid. Detta riskerar att ytterligare försvaga statens finanser.

3.2 Politik som riskerar att slå mot jobbtillväxten och efterfrågan i svensk ekonomi

Försiktigt positiva signaler i den globala konjunkturen, samt en fortsatt inhemsk efterfrågan, leder till en fortsatt relativt god ökning av sysselsättningen.

Sysselsättningsgraden är högst i EU, och bedömare som Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen förväntar sig en fortsatt sysselsättningsökning framöver.

Denna utveckling, och den försiktiga konjunkturåterhämtning vi ser, riskerar dock att bromsas av regeringens politik. Regeringens förslag i vårpropositionen, i kombination med de skattepolitiska prioriteringarna från budgetpropositionen 2015, innebär höjda skatter på totalt 34 miljarder kronor 2016. Cirka 80 procent av dessa slår direkt mot jobb och företagande. De satsningar regeringen gör på näringspolitik uppgår endast till två procent av de skattehöjningar som drabbar jobb och företagande.

Regeringen vill göra det dyrare att anställa både yngre och äldre samtidigt som de inkomstskattehöjningar som aviserades i budgetpropositionen för 2015 riskerar att drabba över en miljon löntagare. Sverige har, trots de skattereformer som Alliansen gjort, fortfarande bland västvärldens högsta marginalskatter. Trots det föreslog regeringen i höstens budgetproposition att marginalskatterna ska höjas ytterligare, genom att jobbskatteavdraget trappas av och skiktgränsen för statlig inkomstskatt räknas upp långsammare än tidigare. Också en löneskatt för dem över 65 som jobbar föreslogs, trots det stora samhällsekonomiska behov som finns för att förlänga yrkeslivet. I vårändringsbudgeten lämnas förslag om att fördubbla arbetsgivaravgiften för unga. Övriga skattehöjningar riskerar att återkomma i 2016 års budgetproposition.

Förslagen på höjda kostnader på arbete riskerar sammantaget att ha betydande negativa effekter på sysselsättningen. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta. Detta är särskilt allvarligt då de kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete. Vi ser i regeringens prognoser hur arbetskraftsdeltagandet de kommande åren har en negativ trend.

Höjda arbetsgivaravgifter för unga minskar företagares vilja att anställa de med mindre erfarenhet, och slår framför allt mot ingångsjobb för ungdomar i tjänstesektorn. Regeringen föreslår också att skattereduktionen för RUT- och ROT-tjänster begränsas, sektorer som är särskilt viktiga för grupper som annars befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden. Dessa åtgärder stramar åt inhemsk efterfrågan samtidigt som de försämrar förutsättningarna för de arbetsgivare som anställer och vill anställa. Det hotar att bromsa jobbtillväxten från två håll. I ett läge då fler reformer behövs för att stärka sysselsättningen och minska utanförskapet går regeringen åt motsatt håll och försvårar och fördyrar jobbskapande.

Flertalet remissinstanser gör bedömningen att regeringens reformer riskerar att minska sysselsättningen på sikt. Ekonomistyrningsverket skriver exempelvis i sitt remissvar att ”förslaget om att återinföra den särskilda löneskatten för personer över 65 år minskar efterfrågan på äldre arbetskraft”. Arbetsförmedlingen skriver bland annat i sitt remissvar: ”En konsekvens av avtrappningen av jobbskatteavdraget [...] och att minska uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt [...] för månadsinkomster runt 35 000 kronor är att marginalsikten kommer att öka i olika grad i inkomstlägen över denna månadsinkomst vilket riskerar att minska arbetsutbudet och därmed arbetskraftsdeltagandet.” Konjunkturinstitutet skriver också: ”Lägre arbetskraftskostnader för unga kan väntas öka arbetsgivarnas drivkrafter att anställa ungdomar med svag förankring på arbetsmarknaden. Resonemanget ovan talar för att behålla nedsättningen av de sociala avgifterna för unga åtminstone i någon mån.” Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, TCO, Svenskt Näringsliv och Pensionsmyndigheten är ytterligare exempel på myndigheter och organisationer som är kritiska till vilka effekter regeringens skattehöjningar får för jobben.

De jobb som slås ut kommer sannolikt istället att ersättas av platser i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och tillfälliga utbildningsinsatser. Breddade ersättningssystem väntas samtidigt minska arbetskraftsutbudet när drivkrafterna till arbete minskar. Detta innebär en nedmontering av arbetslinjen som riskerar att låsa ute många ur arbetskraften samtidigt som trösklarna in till arbetsmarknaden höjs.

Utöver sysselsättningseffekter slår skattehöjningarna samt begränsningarna i RUT- och ROT avdragen också direkt på hushållens ekonomi. Aviserade

inkomstskatthöjningar från höstens budgetproposition slår mot över en miljon löntagare. För dem som är beroende av att ta bilen, leder höjd bensinskatt till dyrare resor. ROT-avdraget används av över en miljon svenskar varje år, som med nya regler får ökade kostnader på i genomsnitt 6 000 kronor, enligt riksdagens utredningstjänst.

3.3 Reformer för ökad konkurrenskraft fortsatt frånvarande i regeringens politik

Svensk konkurrenskraft har under en lång tid varit i internationell toppklass. Sveriges relativa försprång minskar dock stadigt, i takt med att andra länder, däribland framväxande ekonomier, utvecklas allt snabbare. När omställningstrycket hårdnar på svensk ekonomi behöver det mötas med fortsatta reformer. Bland annat behöver vår infrastruktur moderniseras, bostadsbyggandet behöver öka och effektiviseras och industrins energibehov behöver säkras.

Regeringens politik för ökad konkurrenskraft är enligt Alliansens bedömning otillräcklig, och motverkas särskilt av regeringens politik på skatteområdet. I vårpropositionen är skatthöjningarna på jobb och företagande 40 gånger högre än satsningarna på näringspolitik.

Regeringen har samtidigt försenat centrala infrastrukturprojekt samt öppnat för nedläggningar av regionala och citynära flygplatser, åtgärder som riskerar att få långtgående negativa konsekvenser för tillväxten i hela Sverige. Också åtgärder som det tidigare rått relativ enighet om mellan Socialdemokraterna och Alliansen, som till exempel behovet av satsningar på vägnätet för tung trafik, har gått i stå. För att underlätta för transporter och företagsamhet, än tätare knyta samman alla delar av Sverige, samt fullt ut tillvarata tillväxtpotentialen i våra storstäder behövs fortsatta infrastrukturinvesteringar och utbyggnad av kollektivtrafiken. Att under den nuvarande försiktiga konjunkturåterhämtningen skjuta upp centrala infrastrukturens satsningar och skapa osäkerhet kring de projekt och enheter som redan finns riskerar att hämma tillväxten på kort och lång sikt.

Regeringens otydlighet kring energipolitiken har under hösten skapat osäkerhet kring den svenska exportindustrins energiförsörjning. Denna osäkerhet dämpas inte av de skatthöjningar på både energiproduktion och drivmedelsanvändning som regeringen nu aviserar. De ändrade förutsättningarna för svensk energiproduktion rubbar också förutsättningarna för, och förtroendet för regeringen som en part i, den energikommission som aviserats.

Med Sveriges nuvarande befolkningsökning finns ett stort behov av nya bostäder. Alliansen har under sin regeringstid genomfört flera förändringar för att underlätta planering och byggande, och vi ser redan nu hur byggtakten ökar kraftigt. Ytterligare

åtgärder krävs dock för att förenkla byggandet och effektivisera bostadsmarknaden, som fortsatt karakteriseras av regelbörda och begränsad konkurrens inom byggindustrin. Regeringen lägger i vårändringsbudgeten om den framgångsrika bostadspolitik som förts och som behöver fullföljas, till förmån för en återgång till 1990-talets subventionspolitik inom bostadsområdet. Samtidigt sänker man målet om byggandet fram till 2020 från 300 000 nya bostäder till minst 250 000 nya bostäder. Bostadssubventioner är ett ineffektivt och kostsamt verktyg för att öka byggandet, som riskerar att öka pristrycket i bostadssektorn.

4. Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken

Ordning och reda i ekonomin och en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt. Det är kärnan i Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken. Sverige har klarat den utdragna lågkonjunkturen bättre än många jämförbara länder, och vi ser nu en allt bredare återhämtning av den svenska ekonomin. För att värna den återhämtning vi nu ser behövs dock ett fortsatt fokus på ansvarsfull ekonomisk politik och strukturellt riktiga reformer för högre varaktig sysselsättning och tillväxt.

4.1 Fortsatt ansvar för svensk ekonomi

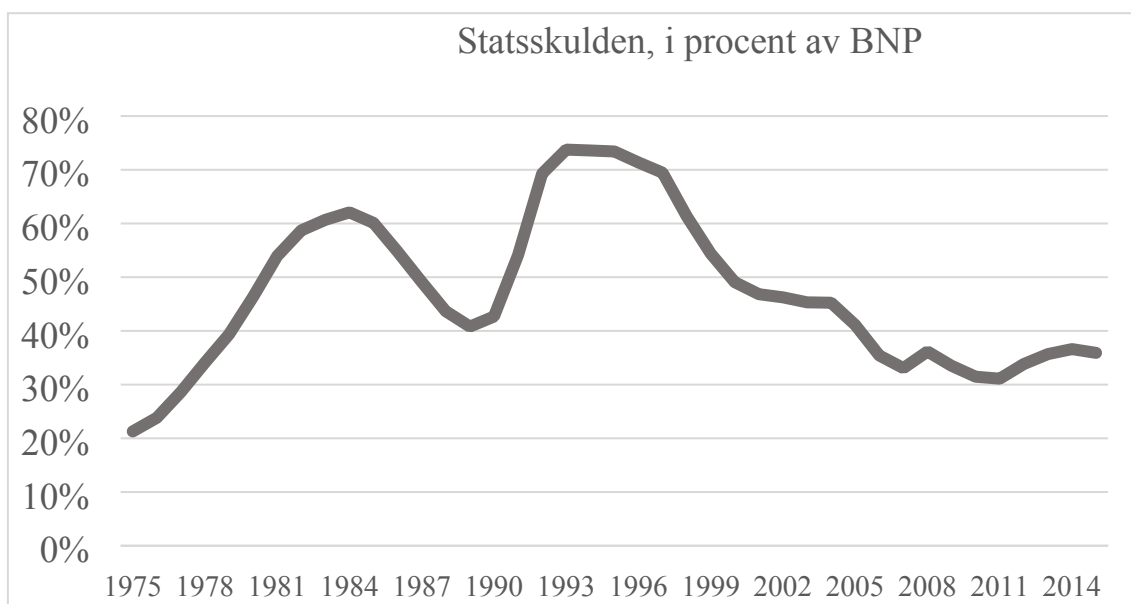
Sverige har klarat den ekonomiska nedgången bättre än de flesta andra länder och står väl rustat inför framtiden. Sverige har haft en jämförelsevis god BNP-tillväxt och sysselsättningen har fortsatt att öka. Den positiva utvecklingen är ett resultat av alliansregeringens politik som konsekvent varit inriktad på att skapa jobb och på att ta långsiktigt ansvar för statens finanser.

Alliansen kommer att fortsätta att värna en stabil och varaktig återhämtning av svensk ekonomi. För att säkra den ekonomiska utvecklingen i ett land som Sverige är det centralt att ha utrymme för att klara av stora svängningar i de offentliga finanserna. Sverige är en liten och öppen ekonomi och är därmed känsligt för svängningar i omvärldens efterfrågan. Vi har därtill en relativt stor offentlig sektor, som medför att en konjunkturedgång får en relativt stor inverkan på de offentliga finanserna. Sverige har dessutom en stor banksektor, vilket innebär att riskerna för de offentliga finanserna är betydande vid förnyad turbulens på de finansiella marknaderna.

Överskottsmålet är en viktig del av det finanspolitiska ramverket och bör inte ändras ensidigt av regeringen. Eventuella förändringar av överskottsmålet eller andra delar av det finanspolitiska ramverket måste övervägas noga och föregås av en parlamentarisk utredning. Det finanspolitiska ramverket och överskottsmålet har tjänat Sverige väl och varit en viktig orsak till att Sverige kunnat sänka statsskulden från 75 procent till drygt 40 procent. Överskottsmålet har dessutom tvingat politiker av olika färg att stå emot

politiska krav på utgifter som skulle leda till långvariga underskott. Sveriges statsskuld är numera låg, men finanskrisen lärde oss att det kan ändras snabbt om säkerhetsmarginalerna inte är tillräckliga. Före finanskrisen hade Sverige och Storbritannien liknande skuldnivåer. Medan Sveriges skulder ligger kvar på en låg nivå har Storbritanniens skenat och motsvarar nu 90 procent av BNP. I ett sådant scenario riskerar statsskuldräntor att tränga ut investeringar, samtidigt som den ekonomiska nedgången för med sig nedskärningar och åtstramningar i välfärden. Ramverkets styrka, och i förlängningen förtroendet för de svenska statsfinanserna, grundar sig i att regelverket åtnjuter ett brett parlamentariskt stöd. Eventuella förändringar av ramverket bör därför utredas grundligt och beslutas i brett samförstånd.

Figur 5. Statens okonsoliderade statsskuld 1975–2015, i procent av BNP

Källa: Riksgäldskontoret

Överskottsmålet innebär att de offentliga finanserna över en konjunkturcykel ska uppnå en procents överskott. Att överskottsmålet är formulerat över en konjunkturcykel innebär att det finansiella sparandet bör ligga under en procent av BNP när resursutnyttjandet är lågt. Därigenom är överskottsmålet förenligt med en finanspolitik som motverkar konjunktursvängningar. Penningpolitiken är nu kraftigt expansiv för att nå inflationsmålet. Riksbanken bedömer att reporäntan bör ligga kvar på -0,25 procent tills KPIF-inflationen är nära 2 procent och att det är lämpligt att höja räntan först under andra halvåret 2016. I en sådan situation har finanspolitiken ett betydande genomslag på resursutnyttjandet i ekonomin, eftersom den normala motvikten från penningpolitiken saknas. En åtstramning av finanspolitiken 2016–2017 skulle riskera att kraftigt fördröja

återhämtningen. När de offentliga finanserna nu ska föras tillbaka mot balans och överskott bör det därför ske på ett sätt som värnar en stabil och varaktig återhämtning.

En rimlig avvägning är därför att reformer 2015–2017 bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt, när ekonomin bedöms vara mer robust och penningpolitiken börjat normaliseras, bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Tillsammans med de automatiska budgetförstärkningar som enligt regeringen kommer att ske under prognosperioden bedömer Alliansen att en procents överskott kan nås 2020, förutsatt att ekonomin är i balans.

Figur 6: Offentligt finansiellt sparande. Utfall för 2014, prognos 2015–2019.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finansiellt sparande utan budgetförstärkningar	-2	-1	-1	0	0	0,4
Strukturellt sparande utan budgetförstärkningar	-0,9	-0,5	-0,4	-0,3	-0,1	0,4
Budgetförstärkningar under prognosperioden (miljarder kr)					5	10
Finansiellt sparande inklusive budgetförstärkningar	-1,9	-1,4	-0,7	-0,4	0,1	0,6

Källa: Regeringens vårproposition 2015 och egna beräkningar

Det ska dock understrykas att de offentliga finansernas utveckling är svårbedömd. Konjunkturen har ett betydande genomslag på finanserna, men även den potentiella produktionsförmåga och efterfrågans sammansättning i jämvikt är av avgörande betydelse. En mindre justering av prognosen för exempelvis den potentiella produktivitetstillväxten kan få ett betydande genomslag på bedömningen av både det faktiska och det strukturella saldot i det offentliga finanserna på några års sikt. Även penningpolitikens utveckling är osäker. Konsekvensen av detta är att finanspolitiken måste utformas efterhand i ljuset av ny information. Om en ny allvarlig störning drabbar svensk ekonomi och ekonomin hamnar längre från balans bör de budgetförstärkande åtgärderna förskjutas längre fram i tiden. Omvänt bör budgetförstärkningarna tidigareläggas om återhämtningen sker snabbare.

Alliansen är enig om att budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar framöver. Det är också centralt att budgetförstärkningarna samt finansieringen av reformer inte sker genom att skatten på jobb och företagande höjs. En lika viktig utgångspunkt är att budgetförstärkningarna inte ska påverka välfärdens kärnverksamheter.

På inkomstsidan bör en rad åtgärder vidtas. Skatteuttaget från den finansiella sektorn bör öka. Idag är den finansiella sektorn undantagen från mervärdesskatt i EU-länderna, vilket bidrar till att beskattningen är lägre än för andra delar av näringslivet. En utgångspunkt bör vara att, på samma sätt som i Danmark, utjämna skatteuttaget genom

en viss höjning av de sociala avgifterna inom den finansiella sektorn. Det är viktigt att upprätthålla skattesystemets legitimitet. Idag beskattas den kommersiella fastighetssektorn mindre än andra delar av näringslivet. Skatteplanering genom paketering av fastigheter kan motverkas. För att ytterligare motverka fusk bör även nivåerna i skatte- och tulltilläggen höjas. Omställningen av transportsektorn är en viktig del av miljöpolitiken. Miljöstyrningen bör förstärkas genom en höjning av beskattningen för personbilar och fordon som har särskilt stora utsläpp av växthusgaser. Ytterligare miljöskatter, såsom en kemikalieskatt och skatt på fluorerande växthusgaser, bör införas. Kväveoxidavgiften bör också göras om till en skatt. Alliansen föreslår även höjningar av skatterna på alkohol och tobak ytterligare i syfte att stärka folkhälsan.

Det är viktigt att föra en ansvarsfull politik som begränsar utgiftsökningarna framöver. Sysselsättningen ökar för närvarande starkt och vi ser en bred uppgång på arbetsmarknaden. Därmed är det naturligt att anpassa omfattningen av arbetsmarknadsåtgärderna längre fram och minska de åtgärder som är minst effektiva. Vi ser samtidigt en fortsatt ökning av ohälsotalen, med kraftigt stigande kostnader för sjukförsäkringssystemet. Att lägga om sjukförsäkringsreglerna utan att först hantera de stigande ohälsotalen riskerar att långsiktigt försätta människor i utanförskap, samtidigt som det betydande kostnadstryck som vi ser inom systemet förstärks ytterligare. Det bör istället vidtas åtgärder som löser det underliggande samhällsproblemet, att långsiktigt minska ohälsa och sjukfrånvaro. Det kan till exempel handla om åtgärder för att motverka kvinnors ohälsa och stärka stödet i arbetet mot psykisk ohälsa.

Också kostnaderna för migration och integration ökar, till följd av att fler söker sig till vårt land för att få skydd mot krig och förtryck. Här krävs långsiktiga effektiviseringsåtgärder för att begränsa kostnadsutvecklingen, till exempel vad gäller boendekostnaderna i mottagningssystemet.

Det är också centralt att i allmänhet upprätthålla god kostnadskontroll i olika ersättningssystem genom att motverka förekomsten av fusk och överutnyttjande. Den statliga förvaltningen bör effektiviseras. Det bör också framgent ske en begränsning av de årliga anslagsökningarna i pris- och löneomräkningssystemet. Mot bakgrund av behovet att stärka försvaret bör detta område undantas. Kostnaderna kan också minskas genom att myndigheternas lokalkostnader och lokalisering prövas hårdare.

Dessa budgetförstärkningar på utgifts- och inkomstsidan kan, med nuvarande prognoser, förväntas ge tillräckliga budgetförstärkningar för att sparandet ska uppgå till 1 procent av BNP 2020. Kommande förslag på reformer under mandatperioden kan komma att kräva ytterligare budgetförstärkningar. Eventuella förslag på reformer på utgiftssidan bör i hög grad finansieras med lägre utgifter och effektiviseringar på andra områden.

4.2 Utgiftstakets nivåer 2015–2019

Utgiftstaket utgör en övre gräns för statsbudgetens utgiftsnivå. Genom utgiftstaket ges riksdag och regering förbättrade möjligheter till kontroll och styrning av utgifterna. Alliansen vänder sig emot regeringens höjning av utgiftstaken då det är viktigt att hålla utgifterna på en ansvarsfull nivå. Regeringens agerande förutsätter ett kraftigt höjt skatteuttag för att balansera utgiftsökningarna. Skattehöjningarna riskerar att slå mot jobb och företagande, och därmed försämma Sveriges ekonomiska utsikter.

Enligt de riktlinjer som finns bör en buffert för oförutsedda händelser lämnas obudgeterat under utgiftstaket för nästkommande budgetår. I dagsläget är säkerhetsmarginalerna mycket ansträngda, bland annat på grund av ökade kostnader i transfereringssystemen för socialförsäkringar och migration. Det understryker behovet av god kostnadskontroll och nödvändigheten att göra omprioriteringar inom och mellan olika utgiftsområden. Hur stort budgetutrymme för reformer på utgiftssidan slutligen blir beror bl.a. på hur stor del av budgeteringsmarginalen som under de kommande åren tas i anspråk av oförutsedda utgiftsökningar, t.ex. till följd av ökning av volymer i de rättighetsbaserade transfereringssystemen eller den makroekonomiska utvecklingen.

Figur 7: Alliansens förslag till utgiftstak. Miljarder kronor.

Miljarder kronor	2015	2016	2017	2018	2019
Takbegränsade utgifter	1111	1146	1191	1226	1256
Utgiftstak för staten	1125	1163	1210	1250	1300
Budgeteringsmarginal	14	17	19	24	44
Procent av takbegränsade utgifter	1,2%	1,5%	1,6%	2,0%	3,5%

Källa: Regeringens vårproposition 2015 och egna beräkningar

4.3 Fortsatt hög reformtakt för att värna Sveriges ekonomi

När vi blickar ut i världen ser vi ett Sverige som står sig väl. Vår ekonomi är en av Europas starkaste och vi kommer högt upp i flera rankningar över innovationskraftiga länder. Vi är ett av de länder i världen som satsar mest på forskning och utveckling och ett av de länder som bäst använder ny teknik. Vår konkurrenskraft börjar med en stark ekonomi. Motståndskraft mot framtida kriser säkrar förtroendet för både investeringar och hushåll. Men vi är också eniga inom Alliansen om att mycket måste bli bättre.

Vi är ett av de länder i världen som satsar mest resurser på skolan, ändå har våra kunskapsnivåer sjunkit i 20 års tid. Vi har skickliga byggbolag, ändå tar det ofta betydligt längre tid än i andra länder att färdigställa ett byggprojekt i Sverige. Trots att vi är ett av de länder i världen som ansöker om flest patent i förhållande till vår

ekonomis storlek är vi bland de sämre på att gå från patent till företag. När länder vi exporterar till växer och blir rikare följer vår export inte med lika snabbt i deras resa.

När Sverige behöver fler reformer och ökad initiativkraft och när vi utmanas hårdare från fler länder möts vi av en regering som har lägre reformtempo än någon nytillträdd regering under 1990- och 2000-talen. Och när förslag väl kommer leder de till höjda skatter och anställningskostnader, ökade regleringar och regelkrångel och ineffektiv subventionspolitik. Svikna vallöften leder till att vita branscher riskerar att bli svarta och att allmänhetens förtroende för skattesystemet urholkas. Alliansen har en annan väg framåt för Sverige.

4.4 Förbättra drivkrafter för arbete och motverka utanförskapet för att nå full sysselsättning

Sverige byggs starkt genom fler i arbete. Målsättningen kan inte vara annan än att alla som vill och kan arbeta ska ha ett jobb att gå till. Att ha ett arbete och en inkomst ger människor makt över sina liv, liksom en känsla av gemenskap och av att vara behövd. När vi är många som jobbar hjälps vi åt att skapa mer resurser till det som är gemensamt. Vi vill skapa förutsättningar för ett mer jämlikt och jämställt samhälle och stärka sammanhållningen i vårt land. Arbetsmarknaden ska rymma även dem som idag står långt ifrån att få ett jobb. Jobben och kampen mot utanförskapet är fortsatt grunden för Alliansens politik.

Trots att utanförskapet till stora delar nu har brutits kvarstår mycket att göra. Trots att fler vill arbeta är trösklarna fortfarande höga för dem med låga inkomster. Trots att rekordmånga utrikes födda är i arbete är vi ett av de länder i EU där det tar längst tid för den som inte är född här att komma in i arbete. Trots att vi lever allt längre och mår allt bättre orkar många inte jobba tills dagens pensionsålder, eller ännu senare. Trots att incitamenten att arbeta stärkts lönar det sig fortfarande mindre att jobba i Sverige än i många andra jämförbara länder.

När alliansregeringen tillträdde var utanförskapet stort. Varje dag förtidspensionerades cirka 140 personer. Det växande utanförskapet bidrog till att inkomstskillnaderna ökade kraftigt fram till 2006. Alliansen återupprättade arbetslinjen. Grundstenarna i Alliansens politik för fler jobb och mot utanförskapet har varit jobbskatteavdraget som gjort det mer lönsamt att arbeta, en tydlig politik för ökat företagande och lägre anställningskostnader, reformerna av arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen och en aktiv arbetsmarknadspolitik. Dessutom kunde vi, tack vare våra starka statsfinanser, satsa på bland annat infrastruktur, forskning och utbildning och på att hålla uppe hushållens konsumtion genom lågkonjunkturen. Vi investerade också mer i skolan, sjukvården och omsorgen än någonsin tidigare. Den

kommunfinansierade sysselsättningen bedöms ha ökat med drygt 30 000 under Alliansens tid i regeringsställning.

Vår politik har varit framgångsrik. Trots den globala krisen har mer än 300 000 fler personer ett jobb att gå till idag än 2006. Utanförskapet har minskat med närmare 200 000 personer sedan 2006. Andelen ungdomar som varken jobbar eller studerar, liksom antalet långtidssjukskrivna och förtidspensionerade har minskat. Sysselsättningen bland utrikes födda och bland kvinnor har ökat. Sverige har idag högst sysselsättningsgrad och högst arbetskraftsdeltagande i EU.

Nu måste arbetet för fler jobb fortsätta. Alliansens mål är att över fem miljoner människor ska ha ett arbete år 2020. För att målet ska nås måste den jobbskapande politik som bedrivits sedan 2006 förvaltas och utvecklas. Alliansen kommer att fortsätta att prioritera jobbpolitiken genom att utveckla åtgärder för lägre trösklar, bättre utbildning, en bättre fungerande arbetsmarknad och arbetsförmedling samt enklare omställning.

Alliansen upprepar sitt krav på regeringen att snarast ge Statistiska centralbyrån i uppdrag att löpande följa upp mål för sysselsättning och arbetslöshet. Detta är nödvändigt för att säkerställa att regeringens arbetslöshetsmål inte nås genom en politik som ökar utanförskapet eller gömmer undan folk i statistiken. Det är viktigt att politiken kan visa på reella resultat där fler jobb skapas samtidigt som utanförskapet minskas. Prioriteringen bör vara skapandet av jobb på den ordinarie arbetsmarknaden, inte på mer arbetsmarknadsåtgärder.

4.5 Stärkt konkurrenskraft och hållbara tillväxtförutsättningar

Under de senaste två mandatperioderna har bolagsskatten och socialavgifterna sänkts, och de ekonomiska drivkrafterna för att driva företag förbättrats. Regelbördan har minskat med 7 miljarder kronor, bland annat genom avskaffad revisionsplikt och förenklade redovisningsregler. Det är nu möjligt att driva företag inom fler områden, inte minst inom branscher som domineras av kvinnor. Det finns idag 200 000 fler företag än 2006. Fortsatt arbete och reformer krävs för att ytterligare förbättra de ekonomiska incitamenten för att starta, driva och växa i sitt företag.

Alliansregeringen genomförde flera förändringar för att underlätta planering och byggande, och vi ser redan nu hur byggtakten ökar kraftigt. Regeringens mål om 250 000 nya bostäder till 2020 ser ut att nås redan nu med den nuvarande byggtakten. Genom Sverigebygget tog Alliansen också ett samlat grepp kring infrastruktur och bostadsbyggande och knyter ihop vårt land. Sverigebygget förväntades bidra till att det byggs 300 000 nya bostäder fram till och med år 2020. Detta har skett genom att förbättra förutsättningarna för ett ökat byggande utifrån hushållens behov utan snedvridande subventioner. Regeringen har valt att fortsätta arbetet med delar av Alliansens infrastruktur- och bostadsinvesteringar, vilket vi välkomnar. Samtidigt har

regeringen infört snedvridande och ineffektiva bostadssubventioner och arbetet med effektiviseringar av byggprocessen och bostadsmarknadens funktionssätt riskerar att gå i stå. I riksdagen motsatte sig Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet många av de förslag till enklare och mer flexibla regler som Alliansregeringen lade fram. Alliansen vill fortsätta arbetet med regelförenklingar och andra åtgärder för att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt och öka kommunernas markplanering.

Anslagen till drift och underhåll av järnvägen har fördubblats sedan 2006. Under åren 2014–2025 vill vi satsa minst 522 miljarder kronor på infrastruktur. Det möjliggör underhåll och stora investeringar i befintlig infrastruktur i hela landet, liksom nysatsningar för att förbättra möjligheterna för såväl arbetspendling som godstransporter. Alliansregeringens politik för viktiga förbättringar för bland annat gruvnäringen och andra näringar som är beroende av transporter har påbörjats. Anslaget till enskilda vägar har höjts väsentligt. Genom hela Sverige pågår väg- och järnvägsprojekt för att förbättra framkomligheten och transportmöjligheterna. Effektivare transporter innebär också minskad miljöpåverkan och minskade klimatutsläpp. Alliansen vill fortsätta detta arbete.

För Alliansen är det en självklarhet att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, och lika självklart att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att både miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik tillåts växa fram. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön.

Inte minst krävs att den svenska fordonsflottan blir mer hållbar och att utsläppen från transportsektorn minskar. Beroendet av fossila bränslen är både en belastning på miljön och en säkerhetspolitisk risk. Nya styrmedel för att minska användningen av gifter i vår vardag krävs också. Därtill måste Sverige arbeta oförtröttligt på den internationella arenan för att bidra till de globala utsläppsreduktioner som behöver uppnås.

4.5 Säkra välfärdens kärnverksamheter

Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. För elevernas skull men också för jobben, välfärden och sammanhållningen. Föräldrarna ska veta att barnen när de kommer hem från skolan har lärt sig något nytt i en trygg miljö. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som var och en behöver för att nå kunskapsmålen och växa utifrån sina egna förutsättningar. Skolan ska också ge bildning och lära för livet – inte bara arbetslivet. Oavsett bakgrund eller var du går i skolan. Så ges alla barn en bra start i livet. Alliansen vill fortsätta arbetet för mer kunskap i skolan. Målet är att Sverige inom tio år bör ligga på topp-tio i PISA-mätningarna.

I takt med att vi lever längre och kan behandla allt fler sjukdomar förändras kraven på hälso- och sjukvården. Alliansens utgångspunkt är en sjukvård präglad av kvalitet och tillgänglighet för alla. Skillnader i kvalitet eller tillgänglighet mellan regioner eller utifrån till exempel kön eller utbildningsbakgrund ska motverkas.

Sedan 2006 har tillgången till vård förbättrats. Köerna har kortats och vi har sett en kraftig ökning av antalet vårdcentraler och generösare öppettider. Kvaliteten i sjukvården har också stärkts över tid och patienterna är mer nöjda med vården. Sverige är idag ett av världens bästa länder på sjukvård. Alliansregeringen satsade mer resurser än vad som någonsin tidigare satsats på vården. Det finns fler aktiva läkare och sjuksköterskor än någonsin, och Sverige utbildar dessutom fler än någonsin tidigare. Apoteksreformen har inneburit fler apotek, bättre service och att vi kan köpa receptfria läkemedel i mataffärer och på bensinstationer.

5. Kristdemokraternas utgångspunkter

Kristdemokraternas ekonomiska politik grundar sig på social marknadsekonomi. Vi vet att det är i en fri marknadsekonomi som resurser fördelas mest effektivt och som ekonomin växer. Men som kristdemokrater strävar vi inte bara efter det effektiva samhället, utan också det mest mänskliga samhället. Därför behöver marknadsekonomin kompletteras med en social dimension där förvaltarskap, solidaritet och etik får en tydligare plats i den ekonomiska politiken.

En central del av den kristdemokratiska ideologin är förvaltarskapsprincipen som pekar på människans personliga ansvar för sig själv, sina medmänniskor, efterkommande generationer samt den fysiska livsmiljön. Att förvalta de ekonomiska tillgångar som finns tillgängliga på ett långsiktigt och klokt sätt är grunden för god samhällsekonomi och god privatekonomi. Att förvalta innebär inte något passivt bevarande, utan handlar om att på ett ansvarsfullt sätt ta hand om och förädla de tillgångar vi har. All form av kortsiktigt överutnyttjande av miljön och andra resurser försämrar möjligheterna för långsiktig tillväxt och en hållbar ekonomisk utveckling.

I svensk politik talas det oftast om välfärd som enbart det som staten och det offentliga levererar. Men vi kristdemokrater menar att eget sparande också är välfärd. Otrygghet skapas främst när man känner att de egna pengarna inte räcker till. Därför vill vi driva en ekonomisk politik där människor får behålla en så stor andel av sin lön eller pension som möjligt, utan att vi tummar på kvaliteten i den offentligt finansierade välfärden. Det måste vara möjligt för alla att efter eget huvud också spara pengar inför framtiden.

Kristdemokraterna förespråkar generösa och gemensamt finansierade välfärdstjänster, och vi kommer alltid att värna kvaliteten i skola, vård och äldreomsorg.

Men Kristdemokraterna anser inte att höjda skatter automatiskt innebär bättre välfärd. Snarare är det med väl avvägda skattesänkningar på arbete, sparande och företagande som positiva välfärdseffekter uppnås. Detta genom att det skapas nya jobb och företag samt att människor får behålla en större del av sin inkomst. Den högre tillväxt som följer av detta gör att satsningar samtidigt kan göras för att förbättra den offentligt finansierade välfärden. Det är också nödvändigt att hushålla med statliga och kommunala medel på ett ansvarsfullt sätt, för det är pengar som tillhör skattebetalarna.

I en social marknadsekonomi krävs det fördelningspolitiska åtgärder som riktas till dem som har störst behov av stöd och hjälp. Skatte- och bidragssystem ska utformas på sådant sätt att människors egen kraft och engagemang uppmuntras och att bidragsberoende motverkas.

6. Prioriteringar i den ekonomiska politiken

Kristdemokraterna vill ha en ekonomisk politik som skapar förutsättningar för människor att bygga goda relationer, känna trygghet och som underlättar för människor att gå från utanförskap till arbete. Vi vill skapa förutsättningar för en god tillväxt och ett företagsklimat som står sig väl i den globala konkurrensen. Den ekonomiska politiken kan användas för att stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning, vilket skapar en grund för fungerande mellanmännsliga relationer. Genom en välfungerande ekonomisk politik kan vi också satsa resurser på välfärd, vilket ökar tryggheten. Och med genomtänkta reformer kring arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap.

Inriktningen i den ekonomiska politiken bör därför vara att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden, skapa större frihet för familjerna och förbättra förutsättningarna för det civila samhället. Det är också av stor vikt att den ekonomiska politiken utformas på ett sådant sätt att resurserna används effektivt för att skapa trygghet för dem som befinner sig i utsatta situationer. Välfärden måste utvecklas genom fortsatt valfrihet, tydligt kvalitetsarbete och effektivt användande av resurser.

En förutsättning för att den ekonomiska politiken ska fungera bra på lång sikt är att det råder ordning och reda på statens och det offentliga ekonomien. Det går inte att bedriva en politik med ständiga underskott och växande statsskuld. Därför är det viktigt med regler för finanspolitiken som står fast över tid och över regeringsskiftet. För att skapa utrymme för viktiga reformer och att långsiktigt kunna finansiera en god välfärd är det mycket viktigt med en hållbar tillväxt i ekonomin över tid. Det är bara genom att fler arbetar och att nya jobb skapas som ekonomin och därmed resurserna till välfärden kan växa.

Sveriges ekonomi står fortsatt inför stora utmaningar. Under åtta år med Alliansen har utanförskapet minskat och över 300 000 fler har idag ett arbete att gå till jämfört med 2006. Men utanförskapet är fortfarande stort och mer behöver göras för att minska det. För att klara av det måste vi hitta nya insatser som på ett tydligare sätt riktar sig mot dem som står långt från arbetsmarknaden. De stora reformer som Alliansen genomfört har hjälpt stora grupper tillbaka till arbete, men för att hjälpa dem som står ännu längre bort från arbetsmarknaden kommer det att behövas nya reformer.

Arbetslinjen har varit en bärande del i Alliansens politik de senaste tio åren och är fortsatt en viktig del i Kristdemokraternas ekonomiska politik. Att ha ett arbete att gå till skapar både tillhörighet, gemenskap och trygghet. Den sociala dimensionen av arbetet glöms alltför ofta bort och arbetslöshet reduceras till ett problem enbart av privat- och samhällsekonomisk karaktär.

Kristdemokraterna ser varje människas behov av att höra till och få bidra efter sin förmåga, därför behöver den ekonomiska politiken bli än mer inriktad på att hitta lösningar som ger det stöd som människor i utsatta situationer har behov av. En politik som ger bättre förutsättningar och drivkrafter för alla att förändra sin situation, få sysselsättning och egen försörjning. Vi kan inte vara nöjda så länge Sverige är ett land där utanförskap permanentas och går i arv.

I dagens och framtidens arbetsmarknad kan vi inte säga nej till jobb. Vi har inte råd att sortera jobb i fina och fula. Regeringens politik att försämra förutsättningarna för enklare tjänstjobb riskerar att försämra integration och motverka sammanhållning. Vi behöver istället mer kraftfullt sänka trösklarna och bredda arbetsmarknaden för grupper som har svårare att komma in. Reformen om YA-jobben var rätt tänkt men blev alltför beroende av parter som inte gjort sin del av arbetet. Men med samma principer kan det utformas på ett nytt sätt och därigenom få större genomslag.

Arbeten skapas huvudsakligen genom framgångsrika och välmående företag. Utan ett gott företagsklimat är det inte möjligt att möta de framtida utmaningarna med att skapa arbeten och öka resurserna till vår gemensamma välfärd. Därför behövs det en näringspolitik som är inriktad på att skapa fler jobb i växande företag. Förutsättningarna för att skapa och driva företag måste förbättras genom att bland annat minska regelkrånglet, förbättra myndigheternas handläggning av ärenden kopplade till företag och förbättra tillgången till kapital.

Parallellt med satsningar på jobb drivna av innovation och hög utbildning måste vi också se till att fler jobb som idag inte utförs på grund av höga skatter och avgifter blir möjliga på en växande arbetsmarknad. Det handlar framför allt om att öppna nya tjänstesektorer och att bredda befintliga som skedde med RUT-tjänsterna och sänkningen av restaurangmomsen.

Trots att det finns subventionerade anställningar som Alliansen satsat på, används de inte fullt ut. Delvis beror det på att arbetsgivare, trots subventionen, känner osäkerhet inför att anställa. Denna osäkerhet behöver minskas. Vi behöver också lägga mer resurser på matchning mellan förmåga och jobb för såväl personer med funktionsnedsättning som utrikes födda. Detta för att undvika rundgång i olika insatser.

Sverige har idag ett stort behov av en förbättrad integrationspolitik. Vi som står upp för en generös och öppen flyktingpolitik måste kunna leverera bättre svar på frågorna om hur vi kan förbättra integrationen. För om vi inte lyckas riskerar det i längden att leda till att dörren in till Sverige stängs.

De bättre svaren behöver handla om kostnaderna för mottagandet. Det är ett självändamål att ha en human migrationspolitik. Men det är inte ett självändamål att den ska kosta så mycket som möjligt. Vi behöver också bättre svar på hur nyanlända snabbare ska få arbete och hur de ska få en hållbar bostadssituation.

Den ekonomiska politiken bör också användas för att stödja goda mellanmännsliga relationer. I stor utsträckning handlar det om att ge familjer och det civila samhället möjlighet att utvecklas och ta egna beslut och att minska den politiska styrningen. Politiska ovanifrånlösningar på dessa områden hämmar relationerna och riskerar att skada mer än hjälpa.

Kristdemokraterna anser att barns och ungas behov och rättigheter ska vara grunden för hur familjepolitiken och barnomsorgen utformas. Barn behöver tid och de behöver bli sedda. Familjer ser olika ut, men alla har samma betydelsefulla roll. Om familjerna är trygga ger de barnen goda förutsättningar att klara livets olika utmaningar. Barnens uppväxt påverkar därmed hela landets utveckling, både ekonomiskt och socialt.

Förskolan och barnomsorgen måste kunna möta varje barns behov av trygg omsorg, stimulans, lek, gemenskap och utveckling. Det är viktigt att alla föräldrar ska kunna välja den barnomsorg som är bäst för deras barn och att själva kunna hitta en balans mellan arbete och familjeliv. Kristdemokraterna är en motvikt till de politiska krafter som vill styra föräldrarnas val och förkväva familjens frihet och möjlighet att utforma sin tillvaro. En viktig del i vår politik är därför att stödja föräldrarna och förenkla i familjernas vardag.

Samhället är mycket större än staten och det offentliga. För det är i samspelet med andra människor som vi utvecklas som personer. Utan små nära gemenskaper och ömsesidiga beroenden går vi miste om centrala delar av vad det innebär att vara människa. Därför är civilsamhället så viktigt. Det är här som grunden läggs för ett Sverige som håller samman. Det är i det civila samhället som människor av fri vilja väljer att engagera sig och ta ansvar. Vi vill ha en politik som stärker det civila samhället och möjliggör möten mellan människor med olika bakgrund. Därför vill vi

förenkla regelverket för det civila samhällets organisationer och förbättra möjligheterna för dem att finansiera sin verksamhet.

En politik som leder till att de mellanmännsliga banden försvagas kan aldrig kompenseras med en ny myndighet och mer byråkrati eller ytterligare ett bidrag. Går politiken in och tar över frivilligorganisationers verksamhet kommer viktiga värden som tillit, gemenskap, medmännslighet och personligt ansvar att hotas.

Kristdemokraternas hälso- och sjukvårdspolitik tar sin utgångspunkt från varje människas absoluta och okränkbara värde och att den som har störst behov också ska ges företräde till hälso- och sjukvården. Vi har i regeringsställning prioriterat insatser för de mest utsatta patienterna med stora satsningar på psykiatrin, cancervården och vården av kroniskt sjuka. Genom vårdgarantin och kömiljarden har vi bidragit till kortare värdköer. Vi har tagit viktiga steg mot en bättre, mer tillgänglig och jämlik vård.

Men vi är långtifrån nöjda med detta. Framtidens sjukvård står inför stora utmaningar, vården är inte jämlik och det finns fortsatta brister med överbeläggningar, brister i patientsäkerhet och värdköer. Vården blir också alltmer högspecialiserad och högteknologisk. Mot den bakgrunden finns det all anledning att se över sjukvårdens organisering. Det är knappast troligt att 21 olika landsting med olika demografiska och ekonomiska förutsättningar ska kunna leverera jämlik vård till hela befolkningen. Staten bör därför ges ett ökat ansvar för att säkra en god, effektiv och jämlik sjukvård i hela landet. För oss är patientens rätt till bra och jämlik vård viktigare än att värna dagens sätt att organisera vården.

En grundläggande del i utvecklingen av vård och omsorg är självbestämmande och valfrihet. Självbestämmande stärker kvaliteten inom vården och skapar en mer värdig omsorg. Rätten att bestämma över sin vardag upphör inte vid en viss ålder. En äldre person har, precis som yngre, individuella behov som inte kan tillgodoses i en mall. Mycket har gjorts de senaste åren för att utforma vården och omsorgen utifrån den enskilda människans behov. Men mer behöver göras för att utveckla den gemensamt finansierade äldreomsorgen. Utökad självbestämmande när det gäller såväl boende som hemsänd mat och färdtjänst är viktiga delar när det gäller att utveckla äldreomsorgen framöver.

Vår solidaritet och medmännslighet gör inte halt vid någon nationsgräns. Vi har alla ett ansvar att göra vad vi kan för en bättre värld för alla. Det blir inte minst tydligt när människor dör under sin flykt över Medelhavet. Kristdemokraterna förespråkar därför en flyktingpolitik som präglas av humanism och medmännslighet, ett generöst bistånd som når fram och en politik som främjar handel och ökade möjligheter till rörlighet över gränserna. Vi står också inför stora utmaningar gällande miljö- och klimatpolitiken. Effekterna av den alltför snabba uppvärmningen av jorden slår hårdast mot den fattiga

delen av jordens befolkning. Stora ansträngningar måste göras för att skapa internationella överenskommelser som effektivt möter detta hot.

I ett läge där de offentliga finanserna inte medger några ofinansierade reformer måste vi brett se över hur vi kan hitta finansiering för prioriterade reformer. Med en omfattande budget finns det alltid en risk att skattepengar används på felaktiga sätt eller används i verksamheter vars funktion har spelat ut sin roll. En översyn av vilka besparingar och effektiviseringar som kan göras är viktig både för att kunna finansiera andra reformer och för att göra statens budget mer ändamålsenlig.

6.1 En familjepolitik för ökad trygghet och frihet

Familjen är den viktigaste gemenskapen i samhället och den behövs för att människor ska kunna växa och må bra. Den behövs för att barnen ska få omsorg och fostran i en kärleksfull miljö. När familjen fungerar är det en tillitsfull gemenskap som skänker trygghet och stabilitet i en ständigt föränderlig omvärld. Fungerar inte familjen som en trygg bas fungerar inte heller samhället.

Regeringen aviserar att de ska kvotera föräldraförsäkringen ytterligare och avskaffa vårdnadsbidraget. Den lilla strimma av möjlighet som föräldrarna har haft att välja det som passar familjen bäst via vårdnadsbidraget vill regeringen nu ta bort. Ju mer fyrkantiga system som skapas desto sämre passar de in i olika familjers vardag. Syftet med föräldraförsäkringen och vårdnadsbidraget är att barnen ska kunna få tid tillsammans med sina föräldrar, inte att såsom vänsterregeringen resonerar, tvångsstyra kvinnors och mäns grad av förvärvsarbete. Vi menar att staten och kommunen ska skapa valmöjligheter, inte välja åt familjen. Därför vill vi göra föräldraförsäkringen mer flexibel och öka valmöjligheterna inom barnomsorgen.

Kristdemokratisk familjepolitik syftar till att stödja familjerna, att möjliggöra mer tid för barnen och att öka familjernas frihet.

Familjepolitiken ska stödja familjen. Familjen är den grundläggande gemenskapen i samhället och därför ska familjebildning och familjesammanhållning underlättas och uppmuntras. Familjens integritet ska respekteras och föräldraansvaret ska tydliggöras och uppmuntras. Även om en parrelation ibland inte fungerar är det gemensamma ansvaret för barnet livslångt. För barnens skull vill vi att separerande föräldrar genomgår ett samarbetsamtal för att komma överens om boende, vårdnad och ekonomi.

Familjepolitiken ska möjliggöra mer tid med barnen. Anknytning, omsorg, gemenskap och fostran kräver tid. Föräldrar behöver bättre förutsättningar för att kombinera arbete och familjeliv. Men det ska också vara möjligt att prioritera mer tid

för barnen. Det handlar om ekonomiska förutsättningar, stödet till olika barnomsorgsformer och möjligheterna för köp av olika typer av hushållstjänster.

Familjepolitiken ska öka familjernas frihet. Familjer ser olika ut och har olika förutsättningar. Barn har olika behov och föräldrar har olika önskemål och gör olika prioriteringar. Det är föräldrarna som har det primära ansvaret att avgöra vad som är bäst för deras barn och deras familj, inte staten eller kommunen. Valfrihet, flexibilitet och rättvisa är ledord för vår familjepolitik, inte minst när det gäller föräldraförsäkringen och synen på olika barnomsorgsformer. Vi vill ta bort många av de begränsningar som i dag finns i föräldraförsäkringen samt öka möjligheten för de föräldrar som vill vara hemma med sina barn under förskoleåldern genom att barnomsorgspengen omfattar även de föräldrar som vill vara hemma med enbart sina egna barn.

Familjepolitiken ska bidra till en trygg familjeekonomi. För familjer med svag ekonomi bör inriktningen på den generella politiken vara att förbättra barnfamiljernas ekonomi genom bättre möjligheter för eget arbete och sparande, exempelvis genom skattesänkningar. För de sämst ställda barnfamiljerna vill vi höja barndelen i bostadsbidraget.

Familjepolitiken ska bidra till förbättrad kvalitet i barnomsorgen. Det är barnens behov och rättigheter som är grunden för barnomsorgen. Målet för förskolan och annan barnomsorg såsom familjedaghem bör vara att möta varje barns behov av trygg omsorg, stimulans, lek, gemenskap och utveckling. Målet för oss är att föräldrarna ska kunna välja den omsorg som är bäst för deras barn, att det finns olika barnomsorgsformer samt att all barnomsorg håller hög kvalitet. Mindre barngrupper i förskolan samt bättre förutsättningar för familjedaghemmen är prioriterat i detta arbete.

6.2 En bättre psykisk hälsa

Den ökande psykiska ohälsan hos barn och unga är ett av vår tids största samhällsproblem. Enligt Socialstyrelsen uppger alltfler ungdomar psykiska besvär som oro eller ångslan. Det är framförallt depressioner, ångestsjukdomar och missbruk som ökar. Det har också skett en ökning bland ungdomar som behöver sjukhusvård på grund av psykisk sjukdom. Våra unga mår helt enkelt inte så bra som de, materiellt sett, har det.

Barn och unga som har, eller riskerar att utveckla, psykisk ohälsa är ett högt prioriterat område för Kristdemokraterna. I regeringsställning var vi pådrivande för en förstärkt vårdgaranti inom den specialiserade barn- och ungdomspsykiatri. I regeringsställning gjorde vi mycket för att korta väntetiderna till barn- och

ungdomspsykiatrier bland annat genom överenskommelser med SKL och prestationsbaserat medel. Men vi vill korta väntetiderna ytterligare.

Kristdemokraterna vill därför också öka tillgängligheten till förebyggande arbete och den så kallade första linjen (primärvården, elevhälsan, ungdomsmottagningar). Större och mer samordnade insatser krävs. Föräldrar, socialtjänst, skola/elevhälsa, BUP och övrig sjukvård behöver samarbeta bättre. Målsättningen är sammanhållna förebyggande insatser som de aktörer som är involverade i barnets vardag deltar i och bidrar till.

Arbetet mot självskaadebeteende, självmordsförsök och självmord hos barn och unga måste intensifieras. Det är därför viktigt att kunskap och metoder utvecklas för att identifiera riskgrupper och på det sättet kunna rikta särskilda förebyggande insatser till dessa barn och ungdomar. Vi vill också att det genomförs en bred utredning för att kartlägga och undersöka orsakerna till den ökande psykiska ohälsan.

Med tanke på föräldrarnas mycket viktiga roll i sina barns liv vill vi att kommunerna blir skyldiga att erbjuda minst ett föräldrastödsprogram under barnens uppväxt. Föräldrastöd har visat sig ha positiv inverkan på relationen mellan förälder och barn och har bevisad positiv effekt när det gäller att minska framtida problem.

6.3 Världighet i äldreomsorgen

Mycket har gjorts för att förbättra svensk äldreomsorg och den anses i dag vara ett föredöme för andra länder. Samtidigt finns brister och mer behöver göras för att utveckla den gemensamt finansierade äldreomsorgen.

Det finns ingen åldersgräns som upphäver rätten att bestämma över sin vardag. Därför behöver vi värna äldres rätt till självbestämmande. Varje person har egna kunskaper och erfarenheter som det är värt att ta vara på och ta hänsyn till. Det egna valet, inflytande över de insatser som ges, ett värdigt bemötande, ett tryggt boende och närhet till läkarkontakter ska tillgodoses inom äldreomsorgen. Kristdemokraterna vill därför att varje kommun ska ha en världighetsgaranti i äldreomsorgen.

Vi vill öka äldres självbestämmande genom att ge personer över 85 år rätt till äldreboende när de själva så önskar. Det görs genom en äldreboendegaranti som innebär att alla kommuner ska vara skyldiga att erbjuda plats i ett trygghetsboende för dem som är över 85 år och har beviljats hemtjänst. Det behövs fler alternativa boenden för äldre bland annat i form av olika trygghets- och äldreboenden. Alliansregeringens investeringsstöd för äldreboenden har bidragit till att cirka 10 000 fler boenden för äldre har byggts. Investeringsstödet till trygghetsboende och särskilt boende bör förlängas och förstärkas för att öka tillgången till äldreboendestäder. Det är viktigt för att få äldreboendegarantin på plats.

Vi vill också införa en rätt att välja äldreomsorg var man än bor i landet. Valfriheten bör utvidgas till områden som hemsänd mat och färdtjänst. Äldres mat och måltider bör ges ökat fokus eftersom mat, livskvalitet och välbefinnande hänger ihop. Idag får omkring 60 000 äldre personer mat levererad hem. Vi vill se bättre möjligheter till hemlagad mat, både i särskilt boende och när man bor kvar hemma med hemtjänst.

Äldreomsorg är en framtidsbransch och när det nu finns fler arbetsgivare inom branschen ökar möjligheten att attrahera personal. Kristdemokraterna vill förlänga omvårdnadslyftet för att fortsätta stärka både den grundläggande och den specialiserade kompetensen bland personal inom äldreomsorgen. Det är också viktigt att satsa på ledarskapsutbildningen för äldreomsorgens chefer.

Det förekommer att aktörer, både offentliga och alternativt drivna, har oacceptabla kvalitetsbrister. Valfärdstjänster ska bedrivas ansvarsfullt, effektivt och långsiktigt. Egenmakt och valfrihet behöver därför kompletteras med ytterligare stärkt tillsyn och uppföljning.

Regeringen har ivrigt upprepat att en ”miljardsatsning” görs på äldreomsorgen – en miljard i år och två miljarder nästa år – till mer personal. Men reformen kommer under 2015 att finansieras genom att ta bort andra viktiga kvalitetsinsatser inom äldreomsorgen såsom kompetensutveckling hos personalen, måltiderna för äldre och vården för demenssjuka. Kvar summerar den så kallade miljardsatsningen till 60 miljoner. Samma sak gäller för tiden framåt. Inte för något år tillförs äldreomsorgen två miljarder, utan ju längre tiden går finansieras allt mer av satsningen genom andra neddragningar på äldreomsorgen, som att investeringsstödet till äldreboenden avskaffas och att äldreboendegarantin inte kommer att införas. Av den påstådda tvåmiljarderssatsningen 2018 är bara 362 miljoner nya pengar. Att det finns tillräckligt med personal inom äldreomsorgen är viktigt, men det är inte det enda som avgör hur väl äldreomsorgen fungerar för den äldre. Många viktiga kvalitetsinsatser inom äldreomsorgen uteblir nu.

6.4 Valfrihet ökar välbefinnandet

Varje människa är unik och har ett okränkbart värde. För Kristdemokraterna är detta centralt, men det är också av yttersta vikt att vi bygger vår välfärd på den insikten. I ett välfärdssystem i vilket samma och likadant är ledord riskerar enskilda medborgare att falla igenom, och där hänvisas alltid alla och envar till politikens lösningar på problem och behov. Det är avgörande att välfärden präglas av kvalitet och professionalism. Men lika viktigt är att den bygger på hur medborgarna själva vill ha sin välfärd, vilka val de gör och vilka önskemål de har.

Människors välbefinnande ökar när de har makt att påverka sin egen livssituation. Det gäller alltifrån utbildning och jobb, familjebildning och bostad till vård och omsorg. Att människor kan göra aktiva val för sin hälsa och sitt välmående är betydelsefullt, som att välja äldreboende, vårdcentraler eller hemtjänstutförare. Detta borde vara självklarheter i ett välutvecklat välfärdssamhälle. Givetvis ska kommuner och landsting stå ansvariga för vården och omsorgen, men vem som utför tjänsterna måste ligga i händerna på medborgarna.

När människor har flera goda utförare att välja bland ökar också kvaliteten i vården och omsorgen. När medborgare jämför, diskuterar och sätter sig in i olika utförares inriktningar och erbjudanden skapas ett engagemang. Mångfalden skapar positiva effekter. Det ger möjligheter för människor att välja bort och välja till. Välfärdsföretag som satsar på viktiga kompetenser och har utbildad och fortbildad personal gynnas, medan sådana som enbart ser till gamla lösningar på nya problem och utmaningar tappar i attraktionskraft.

Det tycks dock vara en bärande idé i vänsterregeringens politik att beskära den enskildes makt. Regeringens politik innebär nämligen en tydlig stoppolitik när det gäller valfrihet. Patienter ska inte kunna välja vilken vårdcentral de ska gå till genom att vårdvalet stryps och förutsättningarna för andra alternativ tas bort. Äldre ska inte få inflytande över sin egen ålderdom, inte bestämma vilken hemtjänst de vill ha eller hur de vill bo på äldre dagar.

Att företag även inom välfärdssektorn måste få gå med vinst är avgörande för om valfriheten kan bevaras. Företag som inte kan eller får gå med vinst kan enbart gå med förlust och det innebär att ingen heller kommer att investera i dessa företag. Vill vi ha entreprenörer som tillsammans med investerare är med och utvecklar välfärden måste de kunna göra en vinst. Utan entreprenörer och privata välfärdsaktörer kommer valfriheten i praktiken att kraftigt begränsas eller försvinna. På samma sätt som det är självklart att företag ska kunna gå med vinst är det också självklart att vård och omsorg inte är vilka marknader som helst. De rör människor i utsatta situationer, och möjligheten att bedriva verksamhet inom exempelvis vård och omsorg ska vara förknippade med kvalitetskrav. Det gäller såväl privat som offentligt driven vård och omsorg. Det är också en självklarhet att de som verkar i dessa sektorer inte bedriver sin verksamhet från skatteparadis.

En mångfald av aktörer inom välfärdssektorn är också en förutsättning för att ideellt driven och idéburen vård och omsorg ska kunna växa fram och drivas. I många länder är denna sektor den dominerande leverantören av välfärdstjänster. Men i Sverige är de i stort sett frånvarande. Mer måste göras för att ge dessa organisationer möjlighet att driva verksamhet på välfärdsområdet. Det handlar exempelvis om att förbättra deras

möjlighet till kapitalförsörjning. Men att stänga möjligheten till privat driven välfärdsverksamhet i företagsform kommer inte att förbättra möjligheterna för ideellt driven vård och omsorg att startas och drivas – tvärtom. När valfrihetssystem som LOV avskaffas så drabbar det även idéburen verksamhet.

De som bygger våra äldreboenden, sjukhus och vårdcentraler arbetar i privata företag. De kan själva starta eget företag i sin bransch och de är oftast män. De som däremot arbetar med vård och omsorg i dessa byggnader har under lång tid varit hänvisade till en offentlig arbetsgivare. De har inte haft möjlighet att starta eget i sin bransch och har oftast varit kvinnor. När valfrihetsreformerna inom välfärdssektorn introducerades innebar det en stor förändring för de anställda i denna kvinnodominerade sektor. Då skapades nya möjligheter för människor till kreativitet och entreprenörskap. Nya karriärvägar öppnades. Det gav positiva effekter på kvinnors löneutveckling, inte minst då antalet arbetsgivare ökat, och reformerna har inneburit positiva effekter för kvinnligt företagande. Valfriheten i välfärden skapar förutsättningar för ett allt mer jämställt Sverige.

De senaste decenniernas utveckling med viktiga valfrihetsreformer har präglat medborgarna i vårt land. På bekostnad av politikernas makt fattas nu fler beslut vid människors köksbord. Makten att välja och välja bort ska värnas – inte bara när vi är friska eller mitt i livet, utan också när vi blir äldre eller sjuka.

Under Kristdemokraternas tid i regeringen genomfördes vårdvalsreformen och effekterna av den är positiva med fler vårdcentraler, bättre öppettider och bättre tillgänglighet. Vårdvalsreformen har medfört en ökad tillgänglighet för såväl vårdbehövande som befolkningen i allmänhet, gjort det lättare att lägga livspusslet och ökat egenmakten – det är en utveckling att slå vakt om.

6.5 En skola för kunskap och bildning

Utbildningens kvalitet är av avgörande betydelse, både för barns och ungdomars möjligheter i livet och för vårt lands långsiktiga konkurrenskraft. De sjunkande studieresultaten över tid måste därför tas på största allvar.

Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap, att stimulera elevernas intellektuella utveckling och att förbereda barn och unga för vuxenlivet. Skolan ska erbjuda den kunskap som behövs för att klara av arbetslivet, men också kunskap för att klara livet som ansvarsfull samhällsmedborgare. Det betyder att skolan måste återupprätta en bildningstradition. Om skolan inte lyckas i sitt uppdrag skapar vi stora framtida problem både för barnen och för Sverige.

Vår utgångspunkt är att undervisningen ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Därför behöver lärarnas roll stärkas, vilket flera utvärderingar har pekat på

som en viktig åtgärd. Deras vidareutveckling måste få en tydligare forskningsanknytning, och politikens gränser noga bevakas. Detta är en del i ambitionen att stärka lärarnas status, som det så ofta framförs i debatten. Lärarnas vidareutbildning behöver också vara mer forskningsbaserad.

Svenska elever bör framöver få mer lärarledd lektionstid. I internationella jämförelser har svensk skola färre undervisningstimmar än jämförbara länder, och noterbart är att den lärarledda undervisningstiden i Sverige minskat sedan 1990-talet. Dessutom följer huvudmännen sällan upp så att eleverna verkligen får det antal lektionstimmar som stipulerats.

För att vända de sjunkande skolresultaten behöver vi jobba på bred front, lärare, elever och föräldrar. Det gäller ansvarsfrågor och attityder, det gäller bildningssyn och professionalitet.

6.6 Hög reformtakten för fler bostäder

En bra boendemiljö är grundläggande för att skapa trygga uppväxtvillkor för barn och unga. Brist på bostäder riskerar att försämra människors möjligheter till både utbildning och jobb vilket får stora konsekvenser både för enskilda och för samhället i stort. Under mer än tjugo års tid har Sverige halkat efter i bostadsbyggande. Jämfört med våra nordiska grannländer har Sverige byggt mindre än hälften så många bostäder under denna period.

Tack vare att reformer för ökat byggande genomförts har byggandet ökat kraftigt på senare år. Samtidigt sker ökningen från låga nivåer och efterfrågan på bostäder i många städer är mycket hög. En av Europas starkaste urbaniseringstrender, stora ungdomskullar och ett historiskt högt antal flyktingar gör bostadsbristen till en av Sveriges största samhällsutmaningar.

Under den tid vi kristdemokrater ansvarade för bostadsfrågorna i regeringen drev vi en omfattande reformagenda för att undanröja hinder för ökat byggande. Förenklade regelverk för att bygga ungdoms- och studentbostäder har införts, planprocessen har blivit tydligare och kortare, andrahandsuthyrning har underlättats, fler bygglovsbefriade åtgärder har införts och skatter har sänkts för att underlätta byggande och boende. Många fler reformer planerades och flera förslag fanns färdiga att genomföra.

Nu ser vi tyvärr med den nya regeringen att reformtakten saktar in eller stannar helt samtidigt som bostadsbristen accelererar. Det finns också risk för kontraproduktiva regeringsförslag, t.ex. återreglering av andrahandsmarknaden eller återinförande av snedvridande subventioner som inte ens byggbranschen själva tror på.

Sverige har inte råd med en valhänt hantering av en av sina största utmaningar. Kristdemokraterna vill att de förslag som vi lade fram i regeringsställning genomförs

och att politiken utvecklas ytterligare. Det gäller exempelvis frågan om att ta bort de kommunala särkraven och att genomföra de förändringar av bullerkraven som alliansregeringen föreslog.

6.7 Jobben skapas av företag

Ett starkt näringsliv är en garant för nya arbetstillfällen. Fyra av fem nya jobb skapas av småföretagen. Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker i riksdag eller regering. Jobb skapas när enskilda människor finner det mödan värt att starta eller utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital. För att kunna konkurrera på den globala marknaden behöver vi förbättra villkoren för företagsamhet och entreprenörskap.

Därför är det viktigt att initiativ och skaparkraft uppmuntras i samhället, till exempel genom det offentliga insatser för ett bra utbildningssystem och ett gott företagsklimat. Staten ska ta det övergripande ansvaret för att goda villkor ska gälla för olika företagsformer och företagande i alla delar av landet. Små- och medelstora företag ska inte missgynnas. Det är inte minst viktigt mot bakgrund av vetskapen att det är i de mindre företagen som merparten av de nya jobben skapas.

Sex av tio företag drivs och ägs av företagare som närmar sig pensionsåldern. Omkring 200 000 anställda berörs när dessa företag under de kommande fem till tio åren söker nya huvudägare. Familjeföretag och ägarledda företag bidrar till långsiktighet i den privata sektorn. För att undvika att dessa företag läggs ned och många jobb går förlorade vill Kristdemokraterna se över hur vi kan underlätta generationsskiften så att den som säljer sitt företag till sina barn inte missgynnas.

Tillväxt och nya jobb skapas genom fler och växande företag. Därför vill Kristdemokraterna skapa goda villkor för näringslivet. Ett gott företagsklimat präglas av enkla regler och effektiv administration. Därför är det viktigt att regelförenklingsarbetet fortsätter för att göra vardagen lättare för framförallt små och medelstora företag.

Kristdemokraterna motsätter sig regeringens skattehöjarpolitik på jobb och företag och vill istället fortsätta förbättra företagsklimatet bland annat genom en konkurrenskraftig beskattning, minskat regelkrångel och sänkta avgifter för företagen.

6.8 En trygg ekonomi för äldre

Kristdemokraterna har varit drivande för att sänka skatten för pensionärerna. Fem gånger har vi sänkt skatten på pensioner och tre gånger höjt bostadstillägget för pensionärer, vilket innebär att en garantipensionär idag har cirka 1 900 kronor mer i plånboken varje månad jämfört med 2006. Skattesänkningar av liknande omfattning har

aldrig tidigare skett. Vi anser att skatten på pensioner stegvis, när ekonomin så tillåter, ska sänkas till samma nivå som skatten på förvärvsinkomster.

Den helt avgörande faktorn till en gynnsam utveckling av pensionerna är en fortsatt gynnsam sysselsättningsutveckling. En tillväxtfientlig politik kommer att slå hårt mot pensioner. Vi vill förhindra att så sker. Fler jobb ger också mer resurser till välfärden och därmed även till äldreomsorgen.

Kristdemokraterna värnar den valfrihet som premiepensionssystemet utgör. Genomsnittlig årsavkastning för premiepensionen har sedan starten överstigit fem procent. Vi behöver dock samtidigt förbättra informationen om premiepensionssystemet till pensionsspararna, hitta rimliga sätt att få ner förvaltningskostnaderna i systemet och garantera ett konkurrenskraftigt alternativ även för de sparare som inte gör ett aktivt val.

I pensionssystemet finns också möjlighet att årligen överföra den s.k. premiepensionen mellan makar, efter en aktiv begäran. Syftet är att de på detta sätt ska kunna utjämna pensionerna mellan sig, genom att den med högre intjänad pension kan överföra intjänad premiepension till den med lägre intjänad pension. Alltför få känner emellertid till eller utnyttjar denna möjlighet. Vi anser att jämställdhetsskäl talar för att grundregeln för makar med gemensamma barn bör vara den omvända, dvs. att makarnas totala årligen intjänade premiepension automatiskt delas lika mellan dem så länge de har barn som inte fyllt tolv år. De som önskar frångå denna regel bör aktivt begära detta.

6.9 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och arbetslöshet

Socialförsäkringarna har stor betydelse för människors trygghet, beteende och drivkrafter för att arbeta. Vi förespråkar ett trygghetssystem som för de flesta garanterar en större del av eventuella inkomstbortfall med obligatoriska och offentligt finansierade försäkringar, men som även ger utrymme för kompletterande lösningar och personligt ansvarstagande. Socialförsäkringssystemet ska vara solidariskt finansierat och ge ekonomisk trygghet under livets olika skeenden. Självrisiker ska kombineras med högkostnadsskydd. Nivåerna på ersättningarna och systemen i övrigt ska utformas så att den enskilde stimuleras att delta i åtgärder som leder till så god hälsa som möjligt och återgång till arbetslivet.

Kristdemokraterna har länge efterfrågat en bred översyn och en bred politisk förankring av socialförsäkringssystemet. Socialförsäkringsutredningen som har lämnat sitt slutbetänkande utgör en bra grund för samsyn i vissa frågor.

Kristdemokraternas målsättning är att sjukförsäkringen ska vara trygg för den som saknar arbetsförmåga på grund av sjukdom. Den som har eller kan återfå en arbetsförmåga ska få hjälp och gott stöd för att komma åter i arbete. Insatserna för

rehabilitering behöver stärkas ytterligare och det behövs en större individanpassning så att den som har möjlighet att komma tillbaka till arbete får det stöd som behövs.

En viktig del av en fungerande arbetsmarknad är en grundläggande trygghet vid arbetslöshet. Alla på arbetsmarknaden bör omfattas av en sådan trygghet. Vi vill därför att arbetslöshetsförsäkringen, precis som sjukförsäkringen, ska bli allmän och obligatorisk. I samband med en sådan reform vill vi höja och indexreglera taket.

6.10 Goda kommunikationer i hela landet

Bra kommunikationer är en förutsättning för att vårt avlånga land ska ha en tillväxt som utvecklar välståndet, ökar sysselsättningen och förenklar människors resande. Vår utgångspunkt är att människor ska kunna bo och arbeta i hela landet. Transportpolitiken ska därför säkerställa en effektiv, långsiktig och miljömässigt hållbar transportförsörjning i hela Sverige.

Kristdemokraterna anser att Sverige måste bryta sitt beroende av fossila bränslen inom transportsektorn. Det krävs långsiktiga och effektiva styrmedel för ökad andel förnybara drivmedel med hög klimatprestanda och för effektivare transporter. Kristdemokraterna vill främja teknikutvecklingen för att nå ett mer hållbart transportsystem.

Kristdemokraterna vill se ökade satsningar på Sveriges infrastruktur. Underhåll och nyutbyggnad av järnvägar, vägar och kollektivtrafik måste ske för att säkra god kommunikation i hela landet och möjliggöra ett ökat bostadsbyggande. Kristdemokraterna vill att sjöfartens skatter och regler ska ge förutsättningar för god konkurrens. Vi vill också se till att polis och tullmyndighet har tillräckliga resurser att kontrollera efterlevnaden av svenska lagar och regler inom åkerinäringen. Miljövänliga bilar ska premieras och flygets miljöpåverkan minskas.

Tillgång till bredband är avgörande för att människor ska kunna tillhandahålla god kommunikation, driva företag samt jobba och studera på distans. Kristdemokraternas utgångspunkt är att kommunikationstjänster och bredband i första hand ska tillhandahållas av marknaden och att statens huvudsakliga roll är att skapa förutsättningar för marknaden och undanröja hinder för utvecklingen. Vi vill se en fortsatt utbyggnad av it-infrastrukturen såväl nationellt, regionalt som lokalt, och inom ramen för landsbygdsprogrammet bidra till bredbandsutbyggnaden på landsbygden och i glesbygden.

6.11 En hållbar och konkurrenskraftig energiförsörjning

En stabil och säker elförsörjning är centralt för vårt moderna samhälle.

Kristdemokraternas energipolitik grundar sig på förvaltarskapstanken. Vi ska förvalta,

inte förbruka, de ändliga resurserna. Energipolitiken ska därför möjliggöra för kommande generationer att leva och verka på vår jord. De tre grundpelarna för energipolitiken bör vara ekologisk hållbarhet, försörjningstrygghet och konkurrenskraft.

Kristdemokraterna vill se en mångfald av förnybar energi inom transportsektorn, industrin, uppvärmningen och elproduktionen. Det behövs ett hållbart och stabilt energisystem som innehåller såväl storskaliga som småskaliga element anpassade till lokala och industriella behov. För att kunna uppnå miljömålen om minskade koldioxidutsläpp och energieffektivisering vill vi se ökade investeringar av såväl offentligt som privat kapital i långsiktigt hållbara energislag som vindkraft, vattenkraft, bioenergi, vågkraft, solenergi, geotermisk energi och tidvattenkraft. För att möjliggöra investeringar på energiområdet är långsiktighet i energipolitiken eftersträvansvärt.

Kristdemokraterna vill verka för en bred blocköverskridande överenskommelse om energipolitiken. En sådan uppgörelse bör bygga vidare på Alliansens historiska energiuppgörelse som bland annat ökar möjligheterna för förnybar elproduktion och som tillåter de äldsta kärnkraftverken att ersättas med nya, säkrare och effektivare reaktorer för att trygga Sveriges framtida elförsörjning.

Kristdemokraterna verkar för en fri och öppen energimarknad med ökad konkurrens för kunderna. Vi vill satsa mer på energieffektiviseringar och smarta elnät samt bygga ut Sveriges överföringskapacitet till andra länder för ökad svensk export av klimateffektiv el.

6.12 En hållbar miljö- och klimatpolitik

En viktig del av det kristdemokratiska idéarvet är förvaltarskapstanken. I vår politik för en hållbar miljö ställs den på sin spets. Klimatutmaningen är vår tids största miljöutmaning. Kristdemokraterna har därför satt ambitiösa mål när det gäller att minska utsläppen, såväl på Sverige- som på EU-nivå. Utöver själva miljöfrågan som utsläppen av växthusgaser utgör, följer det etiska problemet att det främst är världens fattigaste människor som betalar det högsta priset när jordens medeltemperatur ökar.

Vi vill också verka för att förhindra spridningen av giftiga kemikalier i vår miljö. Detta är en viktig aspekt av det förebyggande hälsoarbetet. Inte minst gäller det barns vardagsmiljöer. Vi vill till exempel ha giftfria förskolor, och vi jobbar för att man ska ställa större krav när det gäller till exempel barnens leksaker, nappflaskor samt mat och dryck.

EU har en nyckelroll i arbetet för att öka kemikaliesäkerheten, bland annat för att utveckla arbetet med gemensamma åtgärder mot spridning av gifter och läkemedelsrester till våra hav och vattendrag.

Ett av Sveriges miljömål är den biologiska mångfalden, uttryckt som ”ett rikt växt- och djurliv”. Hoten mot den biologiska mångfalden är omfattande om vi tittar på den globala nivån. I Sverige bidrar våra skogar och vår landsbygd, exempelvis våra hagmarker, till denna mångfald. Just hagmarkerna nämns ibland som de, näst regnskogarna, artrikaste biotoperna på vår planet. Jordbruket skulle i högre utsträckning kunna bli en nyckelaktör för att värna den biologiska mångfalden om man fick rätt incitament för att göra det. Reformen av EU:s jordbrukspolitik i denna riktning är viktiga.

Sveriges havs- och kustområden innehåller också ett rikt artliv och skyddsvärda miljöer. Vi har under några år ökat antalet marina reservat. Vi måste fortsätta verka för att inte den ekologiska balansen ska rubbas via exempelvis långväga arter som på olika sätt letar sig hit.

6.13 Ett stärkt jordbruk gynnar landsbygden

Jordbruket är centralt för att ha mat att ställa på bordet, men jordbruket är mycket mer än maten som produceras där. Det har en central betydelse för biologisk mångfald och den levande landsbygd och de öppna landskap som är en del av vårt kulturarv.

I många EU-länder är tyvärr miljötankande och djurskydd jämförelsevis nedprioriterat. Alternativt följs inte de uppsatta reglerna. En bidragande orsak till problemen i svenskt jordbruk är att vi inte har lyckats omsätta den kvalitet på varorna som våra miljö- och djurskyddsregler leder till i reda pengar.

Ett exempel på detta är den svåra situationen för Sveriges mjölkbönder, som har halverats i antal under det senaste årtiondet. Vi kristdemokrater vill förbättra möjligheterna för mjölkbönderna att klara sin verksamhet både på kort och på lång sikt, exempelvis genom att avskaffa beteskravet för de kor som finns i kostallar med lösdrift.

Kristdemokraterna vill fortsätta värna vår miljö och vårt välutvecklade djurskydd, men vi vill att de lagar och regler som antas verkligen är ändamålsenliga, inte att vi ska ha så många paragrafer i lagtexterna som möjligt.

En annan utmaning är den dubbelmoral som upphandlingsprocesserna i våra kommuner och landsting bitvis ger uttryck för. Först ställer vi som samhälle höga krav på miljömedvetenhet hos våra bönder. Därefter köper offentliga aktörer in varor som producerats under förhållanden vi aldrig skulle tillåta på hemmaplan. Det rimliga är att offentliga aktörer tar miljöhänsyn och till exempel använder sig av kriterier för miljöanpassad upphandling.

I regeringsställning var vi bland annat med och sänkte skatten på handelsgödsel och sänkte egenavgifter. Kristdemokraterna drev också på för att minska jordbrukarnas regelkrångel. Vi vill att den förenklingsprocessen ska fortsätta.

Vår självförsörjningsgrad är snart nere på 40 procent, vilket är mycket lågt i jämförelse med våra grannländer. En viktig uppgift för politiken är att bidra till att svenska jordbrukare får rimligare villkor.

6.14 En politik som stödjer, inte styr, kulturen

Kulturen hjälper oss att växa som människor och förbinder oss med tidigare generationers erfarenheter. Men den har också en uppgift i att utmana invanda föreställningar. Med andra ord bidrar den till såväl ett samhälles sammanhållning som dess självreflektion. Den kan också hjälpa oss att relatera till vår globala omgivning.

Vår utgångspunkt är att kulturpolitiken ska stödja kulturen, däremot inte styra den. Bland annat bidrog vi i regeringsställning till att den politiskt motiverade formuleringen om att kulturen ska ”motverka kommersialismens negativa verkningar” ströks ur de kulturpolitiska målen.

För Kristdemokraterna är inte minst barnens möjligheter att få ta del i – och av – kulturella verksamheter en prioriterad fråga. Exempel på detta är införandet av fritidspenget och den satsning som kallas Skapande skola. Detta är inkluderande reformer som har säkerställt att även barn och ungdomar från ekonomiskt utsatta sammanhang får ökade möjligheter att delta i det kulturella livet.

I civilsamhället stärks de mellanmännsliga kontakterna, och därmed läggs grunden för demokrati, medmänsklighet och ett välfungerande samhälle i stort. Därför vill vi stärka de ideella krafter som idag tyvärr är styvmoderligt behandlade i svensk politik. Idag tycks allt för många se på civilsamhället som bara en sorts fritidsaktivitet eller ett sidospår till det som sker i den individuella eller offentliga sfären. Vi menar tvärtom att Sverige behöver stärka civilsamhället. Därför syftar vår politik till att värna civilsamhällets oberoende, förenkla dess regelverk och förbättra dess förutsättningar.

Folkbildningen, inte minst folkrörelsernas folkhögskolor, har många förtjänster. De ger människor en andra chans och de jobbar förtjänstfullt med integration, bara för att nämna två av deras styrkor. Kristdemokraterna kommer även fortsättningsvis att verka för att folkbildningens roll i svenskt samhällsliv stärks.

6.15 Fler förbättringar av rättspolitik

Den kristdemokratiska rättspolitik bygger på insikten om människans ofullkomlighet. Brottslighet har alltid förekommit och kommer alltid att förekomma. Staten ska sträva efter att begränsa brottsligheten så långt det är möjligt. Ett fungerande rättssamhälle förutsätter att de som bryter mot lagen lagförs och straffas. Det är viktigt för att skydda laglydiga, ge brottsoffer upprättelse och för att upprätthålla ett signalsystem om vad som är rätt och fel, men också för att ge förbrytaren möjlighet att sona sitt brott.

Unga lagöverträdare bör hellre dömas till ungdomstjänst eller slutna ungdomsvård än fängelse. Då dessa personer placeras på anstalter bland äldre återfallsförbrytare riskerar fängelset att fungera som en skola för en kriminell livsstil. Samhällets reaktioner när unga begår brott behöver bli tydligare.

Polisen ska vara effektiv och ges de verktyg som behövs för att på ett slagkraftigt och rättssäkert sätt komma åt brottsligheten. Polisens uppgifter ska vara att förebygga brott, upprätthålla ordningen samt utreda och beivra brott. Polisens uppgifter måste renodlas så att dessa kärnuppgifter kan upprätthållas.

Tiden då straffet avtjänas ska användas på ett meningsfullt sätt genom insatser som möjliggör ett liv utan brottslighet. Behandling mot alkohol- och narkotikamissbruk, utbildning och arbetsträning bör erbjudas. Anstalterna ska hållas drogfria. Frigivningen måste förberedas i god tid. För att undvika återfall bör den frigivne få hjälp att skaffa bostad och arbete.

Det är allvarligt att regeringen lagt ner viktiga utredningar om renodling av polisens arbetsuppgifter och kriminalvårdens effektivitet, som Alliansen tillsatte.

Trots att Alliansen inte längre befinner sig i regeringsställning har vi lyckats vinna gehör för rekordmånga motionsförslag i riksdagen, bland annat på straffrättens område. Vi kommer noga att följa regeringens arbete för att försäkra oss om att regeringen hör samman riksdagens beslut.

6.16 Ett stärkt försvar i en osäker tid

Kristdemokraterna eftersträvar en trygg och värdig tillvaro för alla människor. Förmågan att möta såväl inre som yttre hot utgör två grundläggande uppgifter för det offentliga. Vi är en del av världssamfundet och beroende av fungerande förbindelser med resten av världen. Väpnade konflikter, kränkningar av nationsgränser, miljö- och klimatförändringar, demografi, energiberoenden, kärnvapenspridning, terrorism, bristande respekt för mänskliga rättigheter och internationell organiserad brottslighet är exempel på globala företeelser som påverkar vår säkerhet. Vi måste vara beredda att, efter vår förmåga, bidra till en säkrare och tryggare värld. Försvarets huvuduppgift är att värna människors liv, värdighet och frihet.

För att upprätthålla och förstärka försvarsförmågan samt att anpassa den till en alltmer orolig omvärld ingicks en överenskommelse mellan Kristdemokraterna, Centerpartiet, Moderaterna och regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Kristdemokraterna ville ha en mer omfattande överenskommelse vad gäller resurser och militär förmåga, men utan tvekan är överenskommelsen viktig och leder till att försvaret stärks och får en välbehövlig större militär förmåga. Många problem ska lösas. Personalbrist, ubåtsjaktsförmåga och möjligheten till kvalificerade övningar måste

stärkas. Den framtida strukturen måste säkerställa att det finns goda möjligheter att utveckla personalens kompetens. Detta är viktigt för att få den rekryterade personalen att stanna inom organisationen. Därför är vi kristdemokrater glada över att samtliga dessa förändringar nu kommer genomföras enligt överenskommelsen.

För att bygga ett starkt, brett och ändamålsenligt försvar vill Kristdemokraterna fokusera på försvarspolitikens innehåll. Försvaret måste ha förmåga att försvara hela Sverige och ha särskild kapacitet som säkerställer ett fullgott försvar av strategiskt viktiga platser som exempelvis Gotland och Stockholm. Marinen bör förstärkas så att den kan säkerställa skydd av importsjöfart och mottagande av utländsk hjälp i anslutning till västkusten samtidigt som den kan genomföra sjöstrid på ostkusten. Tack vare överenskommelsens tillskott sker nu förbättringar. Flygstridskrafterna förstärks och ges förmåga att kraftsamla. Hemvärnets och frivilligorganisationernas roll stärks i deras viktiga arbete för ett brett och välfungerande försvar.

Utöver att förvalta och utveckla befintlig verksamhet måste vi samtidigt lyfta blicken och arbeta med att se över på vilka nya fronter vi måste kunna försvara oss. Nya hot, som ett traditionellt försvar inte rår på har uppstått och vi behöver exempelvis utveckla ett välfungerande cyberförsvar som kan stå emot attacker mot viktig it-infrastruktur och system av vikt för samhällets funktion.

För Kristdemokraterna är försvarsöverenskommelsen ett viktigt steg för ett starkare försvar som ändamålsenligt kan försvara Sveriges gränser. Inte minst Rysslands ökande aggressivitet kräver förstärkningar av vårt försvar. Vi har sett ett stort behov av ett antal förbättringar, och många av dessa kommer under de kommande åren att åtgärdas. Det ger Försvarsmakten de resurser och möjligheter den behöver för att göra det de ska göra – försvara vår fred och frihet.

6.17 Sammanhållning över gränserna

Kristdemokraterna anser att vi har ett moraliskt ansvar att arbeta för att utrota fattigdom och förtryck. Det målet är långt ifrån uppnått. Sverige ska därför ha en ambitiös utvecklingspolitik och ett generöst bistånd – och vi har i alliansregeringen (2007–2014) under åtta år varit pådrivande för att en procent av bruttonationalinkomsten (BNI) avsatts till bistånd varje år. Under 2014 ändrades definitionen av BNI. Sveriges bistånd ska uppgå till minst en procent av BNI enligt den fram till 2014 gällande definitionen, och målet måste vara att Sverige genom stegvisa höjningar ska avsätta en procent av BNI för bistånd enligt den nya beräkningsmetoden senare under mandatperioden.

Världens kraftsamling för att nå FN:s millennieutvecklingsmål till 2015 har gett resultat. Andelen människor som lever i fattigdom har halverats och målet att begränsa undernäringen är inom räckhåll. Men mer behöver göras för att uppnå målen om

kvinnors och barns hälsa och mot mödra- och barnadödlighet, varför vi måste lägga kraft på detta i FN:s nya utvecklingsmål för tiden efter 2015. Sveriges politik för global utveckling ska därefter bidra till de nya målen.

Att stärka demokratin och jämställdheten samt öka respekten för mänskliga rättigheter ska vara vägledande värden för det svenska biståndet. Svenskt bistånd ska stödja frihetskämpar i diktaturer och stärka yttrandefriheten. Vårt bistånd ska förbättra möjligheterna för fattiga människor att dra nytta av ekonomisk tillväxt genom förbättrad tillgång till utbildning, hälsovård och fler och bättre jobb. Vi vill även att biståndet ska bidra till en förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och till ett hållbart nyttjande av naturresurser. Genom stöd vid kriser, krig och katastrofer ska vi fortsätta att rädda liv och lindra nöd. Vi vill verka för att stärka det humanitära stödet vid kriser och katastrofer. I Medelhavet sker för närvarande oerhört riskfyllda passager med flyktingar som vill ta sig till Europa. Sverige måste bistå för att skapa fler lagliga vägar in i Europa såväl som att rädda liv i sådana situationer.

Sverige ska i internationella sammanhang arbeta för att värna utsatta minoriteter, oavsett vilken minoritet. Just nu är de kristna minoriteterna så utsatta att deras situation kräver särskild uppmärksamhet, inte minst i Mellanöstern. Svensk utrikespolitik ska verka för att stödja en demokratisk utveckling i Mellanösterns länder och för att minoriteterna i regionen ska ha samma grundlagsrättigheter som majoritetsbefolkningen.

Kristdemokraterna anser vidare att det civila samhällets organisationer har en viktig roll att spela inom biståndet. Vi vill fördjupa dialogen med dessa aktörer och förtydliga deras roll.

7. Reformen för bättre integration

Kristdemokraterna värnar en migrationspolitik som bygger på öppenhet, respekterar asylrätten och värnar de värden och principer som skyddsgrunderna bygger på. Det är viktigt att Sverige, idag och i framtiden, ger skydd till dem som flyr undan förföljelse, krig och förtryck.

En generös migrationspolitik måste kombineras med en effektiv och välfungerande integrationspolitik. Sverige behöver på ett bättre sätt ta sig an de utmaningar som flyktingmottagandet för med sig.

Trots de stora utmaningar vi nu ser, levererar regeringen få svar. Sverige behöver en politik för fler jobb, fler bostäder och bättre skola. Regeringens politik riskerar att få motsatt effekt. De som drabbas hårdast är de nyanlända som riskerar att fastna i ett långvarigt socialt och ekonomiskt utanförskap. En integrationspolitik som inte fungerar

kan också över tid undergräva migrationspolitikens legitimitet. När politiken tappar legitimitet riskerar kraven på åtstramningar att förverkligas.

Av dessa skäl krävs nu politiska förslag som gör det möjligt för fler nyanlända att få arbete, som förbättrar situationen på bostadsmarknaden, som gör mottagandet bättre och som långsiktigt gör integrationspolitiken effektivare.

7.1 Lägre bidrag och ett nytt etableringsavdrag

Om bidragen är för höga och möjliga arbetsinkomster för låga kommer det att bli mindre arbete utfört. Möjligheten att sänka nyanländas etableringsersättning något bör därför prövas. Vi föreslår också ett nytt etableringsavdrag som innebär att en nyanländ under sina första fem år i Sverige sammanlagt kan tjäna upp till en halv miljon kronor utan att betala inkomstskatt.

Eftersom möjligheten till denna skattenedsättning upphör efter fem år skapas starka incitament till tidig etablering. Etableringsavdraget gör det mycket lönsamt att ta även deltids- eller säsonganställningar. Även jobb till lägsta avtalade lönenivå blir mer lönsamma eftersom den nyanlända kompenseras med lägre skatt.

De som värnar nyanländas möjlighet till snabb etablering behöver även värna jobb som kräver lägre kvalifikationer. Både RUT- och ROT-avdragen är viktiga, liksom den sänkta restaurangmomsen och yrkesintroduktionsanställningar. Trots dessa reformer och trots nedsatta arbetsgivaravgifter för nyanlända krävs ytterligare reformer för att skapa ökad arbetskraftsefterfrågan och fler vägar in på arbetsmarknaden. Vi kommer att återkomma med sådana förslag.

7.2 Tillfälliga uppehållstillstånd de tre första åren

Den som beviljas asyl i Sverige bör som huvudregel ges ett uppehållstillstånd som gäller i tre år i stället för att, som i dag, få ett permanent uppehållstillstånd. Om skyddsbehovet kvarstår efter tre år permanentas uppehållstillståndet. Den som under de första tre åren har etablerat sig på arbetsmarknaden ges ett permanent uppehållstillstånd även om skyddsbehovet inte skulle kvarstå.

Förslaget stärker incitamenten till etablering eftersom eget arbete säkrar rätten att stanna i Sverige. Förslaget kan också påverka hur många som söker asyl just i vårt land. Att Sverige i dag, till skillnad från andra EU-länder, som huvudregel ger permanenta uppehållstillstånd kan göra att fler söker asyl här i stället för i andra EU-länder. En jämnare fördelning kan minska Sveriges kostnader och underlätta etableringen för dem som kommer hit. Sannolikt kommer förslaget att ha begränsad effekt på antalet asylansökningar, men om det kan bidra till en något jämnare ansvarsfördelning inom EU så är det välkommet.

Eftersom en minskad användning av permanenta uppehållstillstånd skulle försvaga rätten till familjeåterförening bör den som beviljats uppehållstillstånd för tre år ges rätt att återförenas i Sverige med sin make/maka och barn under 18 år.

7.3 Kortare väntetider med så kallade säkra länder

Ett allvarligt hinder för snabb integration är de långa väntetiderna hos Migrationsverket. Varje asylansökan ska granskas individuellt med bevarad rättssäkerhet, men Migrationsverket bör snabbare behandla ansökningarna från länder som kan betecknas som säkra, från vilka nästan alla ansökningar avslås. Förslaget bör leda till färre uppenbart ogrundade ansökningar, kortare köer och sänkta kostnader för mottagandet.

7.4 Ta bort dagersättningen för eget boende

Sedan 1994 har asylsökande samma rätt till dagersättning oavsett om de väljer att bo i Migrationsverkets boende eller ordnar eget boende (ebo). Trots namnet har ebo blivit inneboende, inte eget boende. Konsekvensen är trångboddhet, frekventa flyttar och socialt utanförskap. Det finns fall där tio till tolv personer trängs i en tvårumslägenhet. Oseriösa aktörer utnyttjar situationen och handel med adresser förekommer. Ebo leder även till att nyanlända koncentreras till vissa områden.

Lokalpolitiker i kommuner som Malmö och Södertälje har därför länge försökt uppmärksamma oss rikspolitiker på de svåra och allvarliga konsekvenser som ebo medför. Vi behöver en jämnare fördelning mellan landets kommuner av såväl nyanlända som asylsökande. Både för invandrarnas skull, och för att underlätta arbetet med att ta emot och slussa in dem i samhället. För att fler ska välja anläggningsboende, och för att därmed bryta den destruktiva trångboddheten, vill vi att dagersättningen för den som väljer ebo tas bort.

7.5 Bekämpa bostadsbristen för asylsökande och nyanlända

När antalet asylsökande och nyanlända ökar kraftigt på kort tid uppstår en akut bostadsbrist. Bostadsbristen drabbar enskilda, både de som väljer ebo och de som bor i anvisade boenden med låg standard.

För att snabbt minska trångboddheten och kostnaderna bör staten kunna ge hyresgarantier för byggande av moderna modulbostäder med tidsbegränsade bygglov. Hyresgarantin minimerar risken för byggandet genom att staten garanterar att modulbostäderna kommer att hyras under en längre tid. För att fler modulbostäder ska kunna byggas vill vi att en förhandlingsperson ges i uppdrag att arbeta med kommunerna. Många kommuner behöver få fram mark där modulbostäder med tidsbegränsade bygglov kan uppföras. Kristdemokraternas reformer under förra mandatperioden har skapat förutsättningar för att bygga snabbare, enklare och billigare.

Migrationsverket bör också ges möjlighet att självt äga boenden för asylsökande.

7.6 Kollektivtrafik för fungerande arbetsmarknad

För att underlätta för nyanländas etablering men också för att minska arbetslösheten i stort behövs fler fungerande arbetsmarknadsregioner utanför storstadsområdena. Vi vill att trafikhuvudmännen ska möjliggöra arbetspendling mellan orter där det finns bostäder respektive jobb. Det handlar om sträckor där det i dag finns en begränsad efterfrågan på kollektivtrafik, men där det finns potential om fler aktörer samarbetar över kommungränser för att matcha lediga bostäder med arbetstillfällen.

En bättre trafikplanering möjliggör för nyanlända att etablera sig i hela landet. Det innebär att de kommuner med god arbetsmarknad som i dag har ett mycket högt mottagande kan avlastas genom att fler asylsökande och nyanlända kan bo i kringliggande kommuner. Det bör också leda till lägre offentliga kostnader för boende eftersom befintligt bostadsbestånd kan nyttjas bättre. Vi vill se över möjligheten att ge statligt stöd till kollektivtrafik med denna inriktning.

8. Århundradets sjukvårdsreform

Hälso- och sjukvården är en angelägenhet för alla. Vår vision för hälso- och sjukvården vilar på centrala kristdemokratiska värden och principer och vår politik utgår från det okränkbara människovärdet. De som har de största behoven ska ges företräde till vården. De grupper som har svårt att göra sina röster hörda eller utnyttja sina rättigheter garanteras särskilt stöd. Vården ska vara gemensamt finansierad.

Varje människa föds med relationer till andra. Människan är en gemenskapsvarelse. Hon mår dessutom bäst av att utvecklas i naturliga gemenskaper, som präglas av omtanke, ansvarstagande och solidaritet. Men när sjukdom drabbar oss blir ofta behoven större än vad den enskilda människan och familjen mäktar med. Överordnade gemenskaper har då en skyldighet att gå in, hjälpa och stödja med en kunskapsbaserad och gemensamt finansierad hälso- och sjukvård, samtidigt som medborgaren, som blivit patient, ska tillförsäkras delaktighet under vårdtiden. Alltså ska vården vara tillgänglig på lika villkor för hela befolkningen.

8.1 Oacceptabla skillnader

En av de viktigaste principerna för svensk hälso- och sjukvård är att befolkningen ska få vård på lika villkor. Trots detta finns det oacceptabla skillnader i medicinska resultat och kvalitet inom den svenska hälso- och sjukvården. Dessa skillnader har funnits i årtionden och är ett problem som vi delar med alla jämförbara länder i världen. Våra kunskaper om dessa skillnader har blivit allt bättre genom bland annat satsningen på Öppna Jämförelser av vårdens resultat.

Öppna jämförelser av cancersjukvården 2014 från Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting visar att variationerna mellan landstingen är anmärkningsvärt stora inom flera områden. Exempelvis får 75 procent av patienterna med urinblåsecancer som behöver läkemedelsbehandling inuti urinblåsan denna behandling i vissa län. I andra län är det endast 25 procent av patienterna som får behandlingen. Ett annat exempel gäller njursparande kirurgi vid behandling av njurcancer. I det län som använder denna behandling mest är det 83 procent av patienterna som får den, i länet med lägst användning är det 10 procent som får behandlingen.

Olikheter mellan landstingen kan vara positiva och driva på utvecklingen. Men att medicinsk kvalitet och medicinska resultat inom bl.a. de stora folksjukdomarna kan skilja så mycket mellan landstingen som det gör idag är inte rimligt.

Det finns exempel som visar att hälso- och sjukvården riskerar att förstärka ojämlikheter som beror på bland annat kön eller socioekonomisk bakgrund snarare än att jämna ut den. Sannolikheten för högutbildade att behandlas med nya, dyrare läkemedel vid hjärtsviktsbehandling är till exempel större än för lågutbildade och personer som är födda utanför EU.

Den svenska hälso- och sjukvården presterar i många sammanhang väl, särskilt i internationella jämförelser. Genom nationella strategier, överenskommelser, prestationsrelaterade ersättningar och ny lagstiftning har staten tagit initiativ till viktiga förändringar, som exempelvis fritt vårdval och kortare väntetider. Dessa initiativ verkar i riktning mot en bättre och mer jämlik vård. Även huvudmännen bedriver ett aktivt utvecklingsarbete och nationellt samarbete, bland annat när det gäller it. Trots detta går utvecklingen, sett ur patientens perspektiv, alltför långsamt.

Data från öppna jämförelser visar alltså på stora och oförsvarliga skillnader mellan olika landsting när det gäller medicinska resultat, tillgänglighet, följsamhet till nationella riktlinjer, läkemedelsanvändning, bemötande med mera. Detta leder till att vården i Sverige inte kan sägas vara jämlik, utan skiljer sig åt beroende på var i landet man bor. Samtidigt finns även stora skillnader inom landstingen, skillnader som i sig är ett tecken på ineffektivitet.

8.2 Geografiska och medicin-tekniska aspekter

Den ojämlika vården är ett stort problem, och ett lika stort problem är att arbetet för ett bättre resursutnyttjande går för långsamt. Räknar man bort de tre storstadsregionerna har Sveriges landsting ett genomsnittligt invånarantal som uppgår till 265 000 personer. Mycket talar för att så små strukturer inte är optimala för en effektiv sjukvårdsproduktion. Detta uppdelade huvudmannaskap kan leda till en oförmåga att samla sig kring viktiga strukturförändringar och större investeringar.

Den snabba medicinska utvecklingen ökar behovet av specialisering och ett bättre resursutnyttjande. Allt fler behandlingar och operationer kräver en stark ansamling av kompetens och förmåga. Utvecklingen går mot ökande krav på denna punkt. Det är därför osannolikt att enskilda små landsting kan driva den höga nivå av specialisering som krävs.

Det finns exempel på att en positiv utveckling fördröjs på grund av regionala hänsynstaganden som inte kan sägas ligga i patientens intresse, exempelvis olika synsätt vid införandet av nationella screeningprogram. Bristande samordning och standardisering kostar den enskilde onödigt lidande och samhället stora summor. Även spridning av evidensbaserade kunskaper och metoder går för långsamt, vilket ytterst drabbar kvalitet och patientsäkerhet. För att klara de framtida utmaningarna måste svensk hälso- och sjukvård snabbare dra nytta av ny forskning, ny teknik, nya läkemedel och behandlingsmetoder. Även förutsättningarna för innovation måste kraftigt förstärkas.

8.3 Stärk patientens ställning

För att komma till rätta med detta krävs insatser på såväl kort som lång sikt. Mycket kan göras redan nu utan att ändra styrningen. Exempelvis att varje enskild vårdenhet eller klinik i högre grad använder sig av egenuppföljning och gemensam diskussion kring resultat och attityder. Vårdgivare bör åläggas att granska sina behandlingsinsatser utifrån ett jämlikhetsperspektiv. Detta kan ske i de vårdavtal som sluts med huvudmännen. Frågor om jämlik vård, diskriminering och hur man som vårdpersonal kan arbeta för ett bättre resultat bör också behandlas i grundutbildningarna till yrken inom hälso- och sjukvården. På kort sikt bör också vårdgivarna säkerställa att de nationella riktlinjerna följs.

Genom att stärka patientens ställning stärks incitamenten för en jämlik vård. Vi anser exempelvis att man som patient ska ha en lagstadgad rätt till en personlig behandlings- och rehabiliteringsplan när man har behov av återkommande och täta kontakter med vården. En sådan plan kan ge patienten överblick och inflytande över sin vårdprocess och skall utformas tillsammans med vårdgivaren. Planen ska ta hänsyn till individuella behov och baseras på relevanta riktlinjer och vårdprogram. Den ska innefatta en plan över var och när behandlingar och rehabilitering ska äga rum. Planen ska kunna sparas på det personliga hälsokontot HälsaFörMig.

Det finns också mycket som behöver förbättras när det gäller ekonomisk styrning och uppföljning av sjukvården. Vårdens it-system är inte heller tillräckligt bra och upplevs ofta som en administrativ belastning istället för ett stöd.

Vi vill verka för att sjukvården moderniserar vårdens ersättningssystem. Det handlar bland annat om att hitta ersättningsmodeller som premierar helhetskvalitet när det gäller både medicinskt resultat och patientupplevelse. Ett bra exempel är så kallad vårdepisodersättning som provas i vissa landsting.

Ersättningssystemen bör exempelvis också utformas så att ersättningen, när det är lämpligt, kan utgå även för kontakter via telefon och mejl och inte bara fysiska besök. Vid upphandlingar bör uppdragstagarna inte bara konkurrera med pris utan också med kvalitet. Den som kan erbjuda högst kvalitet för det föreslagna priset får jobbet. Det är också viktigt att ha styrsystem som skapar utrymme för att vården utvecklas.

Viktigt är också att de mänskliga vinsterna av en behandling är kopplade till att behandlingen finansieras. Detta innebär att kopplingen mellan de statliga ersättningssystemen och sjukvården måste bli tydligare.

8.4 Staten måste ta ansvar för sjukhusvården

Flera insatser kan och bör göras redan nu för att stärka förutsättningarna för en jämlik sjukvård. Men det krävs också en förändrad styrning genom ett statligt ansvar för sjukhusvården. Det är en förändring på lite längre sikt, men arbetet måste börja nu.

I närtid behöver en parlamentarisk utredning komma till stånd som överväger och föreslår olika vägar för att uppnå en effektivare, mer rättvis och jämlik vård genom en mer ändamålsenlig uppgiftsfördelning mellan stat och nuvarande huvudmän. Den demokratiska styrningen och den solidariska finansieringen av hälso- och sjukvården ska kvarstå.

Regeringen har aviserat att de kommer att bilda större regioner där sjukvården ingår. Större geografiska enheter är bra men inte tillräckligt. Sjukhusvården behöver förstatligas för att uppnå bästa kvalitet och en jämlik vård på lika villkor för hela befolkningen. Ett statligt ansvarstagande för sjukhusvården kommer att ge ett bättre resursutnyttjande och innebär förstås att kostnaderna flyttas från landstingen till staten. Den parlamentariska utredningen som vi föreslår måste därför också se över hur detta kan finansieras av staten på bästa sätt. Landstingen å andra sidan får lägre kostnader och kommer inte att behöva lika höga skatteintäkter som idag.

I dag är sjukvården en högteknologisk bransch som är beroende både av avancerad utrustning och av specialistutbildad personal. Det kan på sikt bli oerhört svårt för 21 olika landsting med olika ekonomiska och demografiska förutsättningar att leverera jämlik vård till hela befolkningen. Risker är dessutom stora att landstingen kommer att skapa ytterligare ekonomisk och medicinsk ineffektivitet.

I dag opereras även mycket sällsynta cancerformer på tjugotalet sjukhus. Det leder till att de som utför en viss typ av behandlingar inte får göra det tillräckligt ofta och

därmed inte får tillräckligt med fortbildning. Bristen på fortbildning är påtaglig inom flera av sjukvårdens verksamheter och det påverkar kvaliteten.

Erfarenheterna från den norska omorganisationen med statligt huvudmannaskap är mycket goda. Våra länders många likheter talar för att den svenska vården bör lära av Norges erfarenheter. Vår slutsats är att det i våra respektive länder är staten som ska ha huvudansvaret för att säkra en god, effektiv och jämlik sjukvård även i framtiden.

9. Fler jobb för dem som står längst från arbetsmarknaden

Hos varje människa finns ett behov av att få känna gemenskap med andra, ta eget ansvar och utvecklas som person. Att ha ett arbete eller annan meningsfull sysselsättning att gå till är därför av största vikt för varje enskild person. Arbetsmarknadspolitik handlar därmed om mycket mer än samhällsekonomisk effektivitet och de offentliga finanserna. Det handlar om förvaltarskap och om att se till att alla får en chans att utveckla sina förmågor. Vi vill ha ett samhälle som tar vara på människors möjligheter och inneboende förmåga. Människans värde sitter inte i hur mycket hon arbetar eller hur produktiv hon är, men arbetets betydelse för enskildas utveckling är mycket stort.

9.1 Krafttag krävs för att bryta utanförskapet

Kristdemokraterna vill att arbetsmarknadspolitikerna har full sysselsättning som det övergripande målet. Alla kan inte arbeta 100 procent av heltid, men alla ska ha möjlighet att arbeta 100 procent av sin förmåga. Allt annat är slöseri med mänskliga resurser. Följden av långvarigt utanförskap är ofta personliga och sociala problem. Arbete ger också den enskilde direkt möjlighet att få bättre ekonomi och påverka sin situation. Därför är det viktigt med en kraftfull politik för att bryta utanförskapet.

Med fler sysselsatta skapas också resurser som kan förstärka de offentliga finanserna och öka resurserna till välfärden. Genom att fler får arbete kan de offentliga resurserna användas på ett bättre sätt för att ge stöd till dem som är mest utsatta. Med andra ord är tillkomsten av nya jobb den i särklass viktigaste fördelningspolitiska frågan.

Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker i riksdag eller regering. Jobb skapas när enskilda människor finner det mödan värt att starta eller utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital. Fyra av fem nya jobb skapas av småföretagen. Därför är det viktigt att initiativ och skaparkraft uppmuntras i samhället, till exempel genom det offentligas insatser för ett bra utbildningssystem och ett gott företagsklimat.

Den svenska ekonomin har under en tid där världen i övrigt drabbats av ekonomiska och finansiella kriser klarat sig relativt väl. Under alliansregeringen har över 300 000 fler kommit i arbete och 200 000 färre befinner sig i utanförskap. Men fortfarande har

många – särskilt unga, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning – svårt att komma in på arbetsmarknaden och för dessa grupper behöver vi göra mer.

Allianspartierna presenterade under 2014 ett nytt jobb mål: över fem miljoner människor ska ha ett arbete år 2020 genom att sysselsättningen ökar med 350 000 under perioden 2014–2020. Vi kristdemokrater kommer att fortsätta föreslå reformer för att nå detta mål. För att göra det måste arbetsmarknadens funktionssätt förbättras. Trösklarna in på arbetsmarknaden måste sänkas. Stödet för arbetsgivare, både privata och offentliga, till att ta ett större ansvar för att inkludera grupper som står långt ifrån den ordinarie arbetsmarknaden måste bli enklare och mer flexibelt. Lärlingsanställningar måste utvecklas med ett bra stöd till arbetsgivarna. Yrkesintroduktionsanställningar är ett annat verktyg som kan nyttjas i betydligt högre grad.

9.2 Regeringens jobbfientliga politik

Regeringens politik på ekonomiska området baseras på två mål som tyvärr får resultatet att människor riskerar att tryckas ut i utanförskap. Det första målet som regeringen har satt upp är att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet år 2020. På senare tid har man pliktskyldigast lagt till att det ska ske genom att sysselsättningen ökar. Problemet med detta mål är att om man vid 2020 har två personer fler som är sysselsatta och samtidigt tryckt ut cirka 200 000 personer från arbetskraften har man nått detta mål. Arbetslöshet är ett relativt mått som visar andelen arbetslösa i förhållande till antalet personer i arbetskraften. Minskar arbetskraften så minskar arbetslösheten, allt annat lika.

Att det dessutom är den väg som regeringen har valt är också tydligt när man granskar deras förslag på arbetsmarknadsområdet. Ökade ersättningar för dem som står utanför arbetsmarknaden, försämrade möjligheter att ta sig från sjukskrivning till arbete, ökade kostnader för att anställa såväl äldre som yngre medarbetare är reformer som direkt minskar arbetsmarknadsdeltagandet.

Regeringens andra mål handlar om att öka den genomsnittliga produktiviteten i arbetskraften. Ett mål som får liknande konsekvenser som för arbetslöshetsmålet när det gäller vilka reformer man föreslår. Den genomsnittliga produktiviteten i arbetskraften sjunker nämligen om de som står långt från arbetsmarknaden kommer in på densamma och utför ett arbete. De som är mest produktiva är de som normalt sett först får ett arbete och därför sjunker den genomsnittliga produktiviteten när utanförskapet minskar. Det är självklart inte något problem, för det som händer när utanförskapet minskar är att vi tar tillvara de resurser som de enskilda människorna har. Alliansen och Kristdemokraternas mål är och har varit att se till att så många som möjligt får arbeta utifrån sin förmåga.

Eftersom den genomsnittliga produktiviteten minskar när fler människor går från utanförskap till arbete är den enklaste vägen för att öka produktiviteten att göra det

motsatta, alltså att se till att människor går från arbete till utanförskap. Detta märks också i regeringens politik, exempelvis när de inte har med minskad arbetslöshet bland personer med funktionsnedsättning i sina uttalade mål för Arbetsförmedlingens verksamhet. Istället prioriterar regeringen grupper med högre produktivitet. Detta är en naturlig följd av regeringens dåligt uppsatta mål.

Kristdemokraternas väg är en helt annan. Vi vill öka arbetsmarknadsdeltagandet och steg för steg hjälpa människor att komma närmare arbetsmarknaden. Och vi ser gärna att fler över 65 väljer att förlänga sitt arbetsliv. Vägen till arbete ska inte bli smalare, den ska bli bredare. Därför behövs det ytterligare insatser för att bredda vägen till arbete. Istället för att dra in stöd till de grupper som står längst ifrån arbetsmarknaden behövs det ytterligare stöd.

Ett sådant stöd handlar om så kallade matchningsanställningar. En matchningsanställning innebär att den arbetssökande får en anställning hos ett av staten upphandlat rekryteringsföretag och stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling. Det är rekryteringsföretaget som har arbetsgivaransvaret men ska också arbeta aktivt för att den arbetssökande ska få en anställning hos en annan arbetsgivare. Matchningsanställningar kan fungera som ett komplement till sysselsättningsfasen i jobb- och utvecklingsgarantin.

9.3 Stärk tjänstesektorn – utveckla RUT

Många får sitt första jobb inom någon del av tjänstesektorn. Därför är det viktigt att tjänstemarknaden får möjlighet att fortsätta vidgas. Det ger positiva effekter för såväl tidspressade barnfamiljer, för äldre och för personer i behov av arbete.

Kristdemokraterna var tidigt ute med den idé som idag är RUT-avdrag och som av många används för att göra livet lite lättare att leva. Inte minst har RUT-avdragen möjliggjort en helt ny arbetsmarknad och motverkat svartarbete. Tre av fyra som får ett jobb i RUT-sektorn kommer från arbetslöshet eller uppsägning. Vi vill se en utveckling av RUT-avdraget där fler former av tjänster ges en lägre skattebelastning. Inte en förminskning och framtida avveckling.

Ett exempel på en tjänst som skulle kunna vara föremål för en utvidgning av RUT-avdraget är tvätteritjänster även utanför hemmet. Om en tvättfirma fick erbjuda RUT-tjänster för att plocka upp tvätten vid dörren, ta den till ett tvätteri och lämna tillbaka den tvättad, struken och vikt skulle den tjänsten bli möjlig för många fler än idag. Detta skulle både skapa många arbetstillfällen och samtidigt ge en välkommen avlastning till stressade familjer som får mer tid över att spendera med sina barn och unga.

9.4 Inför nystartsavdrag – förstärkt jobbskatteavdrag för långtidsarbetslösa

En grundförutsättning för att fler ska komma i arbete är att det lönar sig att gå från utanförskap till arbete. Detta är den huvudsakliga tanken bakom jobbskatteavdraget, som har varit Alliansens viktigaste redskap för att öka sysselsättningen och minska utanförskapet. Vi har också förstärkt jobbskatteavdraget för personer över 65 eftersom det ger ökad drivkraft skjuta upp pensionen och att jobba ytterligare något år, vilket är positivt både för den enskilde, för samhällsekonomin och för pensionssystemet i stort.

Detta sätt att använda ett förstärkt jobbskatteavdrag kan också användas för andra grupper, exempelvis för dem som befinner sig i långtidsarbetslöshet. För många som befinner sig långt från arbetsmarknaden är den ekonomiska vinsten av att ta ett arbete ofta mycket låg. När skatten och jobbresorna har betalats och de inkomstrelaterade bidragen eller ersättningarna har minskats är det inte säkert att man har mer pengar kvar i plånboken jämfört med tidigare. Detta gäller inte minst om det är en deltidstjänst som man först blir erbjuden.

För att ytterligare sänka trösklarna för dem som står långt från arbetsmarknaden föreslår vi därför nystartsavdrag – ett förstärkt jobbskatteavdrag för den som går från långtidsarbetslöshet till arbete. Genom ett förstärkt jobbskatteavdrag riktat till dem som varit långtidsarbetslösa kan höga marginaleffekter för den enskilde mildras och drivkraften att ta arbeten som erbjuds stärkas. Det förstärkta jobbskatteavdraget riktar sig till samma grupp som idag kan komma ifråga för nystartsjobb. För varje månad utöver ett års arbetslöshet får den enskilde två månaders förstärkt jobbskatteavdrag när personen börjar arbeta. En person som varit arbetslös 18 månader och då får ett arbete får alltså tolv månader med förstärkt jobbskatteavdrag. En person under 26 år får förstärkt jobbskatteavdrag i två månader för varje månad utöver ett halvår som personen varit arbetslös. Det förstärkta jobbskatteavdraget ges i maximalt två år.

En reform med ett tidsbegränsat förstärkt jobbskatteavdrag relaterat till arbetslöshetens längd ökar drivkraften att gå från utanförskap till arbete och förstärker dessutom reformen med nystartsjobb som ökar drivkrafterna för företag att anställa personer med lång tid i arbetslöshet.

Emma Henriksson (KD)

Jakob Forssmed (KD)

Mikael Oscarsson (KD)

Annika Eclund (KD)

Caroline Szyber (KD)